

SZAKDOLGOZAT

Farkas Fanni Anna

2023

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
alapképzési
Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak**

Heves város gazdasági fejlesztésének vizsgálata

Belső konzulens: Prof. Dr. Káposzta József
egyetemi tanár

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:**

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Külső konzulens:

Készítette: Farkas Fanni Anna

Gödöllő

2023

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK	3
2	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	5
2.1	Városok kialakulása	5
2.2	Modern városfejlődés szakaszai	7
2.3	A posztmodern városfejlődés szakaszai	9
2.4	Centrum – periféria kapcsolata	11
2.5	A gazdaság- és vállalkozásfejlesztés főbb összefüggései	13
2.6	A helyi területi szint gazdasági jelentősége	15
3	Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)	18
3.1	Lakó és állandó népesség vizsgálatának módszertana	18
3.2	Munkanélküliség vizsgálatának módszertana	18
3.3	Kisüzemi infrastruktúra elemzési módszertana	18
3.4	Gazdasági szervezetek elemzésének módszertana	18
4	EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	19
5	HEVES VÁROS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI VIZSGÁLATA	19
5.1	Heves város történetének főbb állomásai	20
5.2	Heves város közigazgatási szerepe	21
5.3	Heveshez tartozó külterületek	22
5.4	Heves város humánerőforrás adottságai	23
5.5	Környezeti erőforrások, infrastruktúra	26
5.6	Gazdasági erőforrások	29
5.7	Heves város fejlesztési koncepciója	35
5.8	Heves város stratégiai fejlesztési céljai	36
5.9	Heves város SWOT analízise, operatív javaslatok	39
6	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	40
7	ÖSSZEFOGLALÁS	42
8	IRODALOMJEGYZÉK	46
9	Ábrajegyzék	47
10	MELLÉKLETEK	48

1 BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK

Dolgozatom témájául Heves város gazdasági fejlesztésének vizsgálatát választottam, mivel családommal együtt Heves városában élünk. Dolgozatommal szeretnék hozzájárulni a környezetemben felmerülő problémák orvosolásához és további fejlesztési lehetőségek megfogalmazásához.

A városban élek születésem óta így van rálátásom a város életére, mindennapjaira, működésére és a felmerülő problémákra is melyek megnehezítik az itt lakók életét. Mindig is nagyon fontosnak tartottam, hogy a lakhelyem fejlődéséhez és fejlesztéséhez hozzá tudjak tenni és segítsék a környezetem jobbá tételében. Nagyon fontosnak tartom, hogy a helyi fiatalság ne menjen el a lakóhelyéről, hanem azon gondolkodjon, hogy miként tudna hozzájárulni, hogy lakóhelye a fejlődés irányába induljon el.

Napjainkban a lakosság koncentrációja következtében egyre többen költöznek a városokba, így ezen települései formák jövőbeli lehetőségeinek vizsgálatai előtérbe kerültek. Ezen megfontolások is abba az irányba toltak, hogy az adott település centrumszerepén keresztül igyekezzek fejlesztési lehetőségeket találni a félperiférikus helyzetből, amiben jelenleg Heves város és vonzáskörzete él.

Az emberi tevékenységek és azok társadalmi interakciói térségformálók, ugyanakkor a térségek jellemzői is meghatározzák ezeket a cselekvéseket, kapcsolatokat. A gazdasági, társadalmi fejlődés egyrészt alakítja a térszerkezetet, másrészt a területi kapcsolatok rendszere befolyásolja a fejlődési folyamatot. A fejlődést kumulatív folyamatként határozza meg, amely lényegében az innovációk sorozataként, majd azok klasztereiként, az innovációk átfogó rendszereként értelmezhető. Ezen térformáló tényezők összefüggései figyelhetők meg Heves és vonzáskörzetében is, így rendkívül izgalmas kutatási területnek gondolom.

A történelmi tapasztalatok alapján az innovációk keletkezésének különösen kedveznek a nagy és dinamikus városi rendszerek. Nemzetközi kutatásokban kimutatható, hogy erős pozitív kapcsolat van egyrészt a város nagysága és a városodottság foka, másrészt az innovációk elterjedése között. Az innovációkat koncentráló régiókat (magrégiók) centrumnak, míg az összes többi területet félperifériának, illetve perifériának tekinthetjük.

Mindezen összefüggések alapján kutatásomban elemezni szeretném a város centrum szerepének fontosságát, annak speciális összefüggéseit, hiszen az adott terület legfontosabb települése a vizsgált szülővárosom.

Dolgozatomban célul tűztem ki, hogy

- elemezzem a város gazdaságát, a fejlesztéséhez rendelkezésre álló erőforrásokat, a városban működő gazdasági szervezeteket, működési területeiket, összetételüket.
- vizsgáljam a városban rendelkezésre álló humánerőforrás összetételét, annak változási tendenciáit
- javaslatokat dolgozzak ki a város gazdasági fejlesztéséhez, annak jövőbeli irányainak megfogalmazásával.

2 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1 Városok kialakulása

Nyugat-Európában a X-XI. században megjelentek új termelési technikák, illetve technológiák melyek lehetővé tették, hogy a földművesek ne csak saját felhasználásra termeljenek, hanem legyen feleslegük is, melyet értékesíteni tudnak. A mezőgazdaságban végbement változások terén alkalmazni kezdték a nehézéket, a szügyhámot, a boronát, a patkót, és a két-és háromnyomásos rendszert. Ezáltal megjelent a piacokon az értékesíthető terményfelesleg, ami egyfajta gazdasági fellendülést is hozott magával. Először cserélték, majd egyre inkább pénzért adták-vették a kézműipari és mezőgazdasági termékeket. A fölösleg áruvá vált. Az önellátást fokozatosan felváltotta az árutermelés, megélénkült a kereskedelem. A gazdák egyre nagyobb területeket tudtak művelés alá vonni, melyeken egyre több terményt, ezzel együtt élelmiszert tudtak előállítani. Ezek következtében a népességszám egyre nagyobb mértékben kezdett nőni. Európa lakossága az ezredfordulótól a XIII. század végéig közel kétszeresére emelkedett (38 millióról 75 millióra).

Az eddigi lakatlan területekre betelepülések kezdődtek meg (mocsarak, erdőségek, Közép-Európa szabad földjei). A kereskedelem színtere a piac lett. A kereskedők a földesuraktól engedélyt kértek a megerősített kereskedőállomások létesítésére, ezáltal beindult a városiasodás folyamata. Legelőször városok Itáliában és Dél-Franciaországban alakultak ki, majd fokozatosan egész Európában nőtt a számuk. Ezeknek a városoknak általában a lakossága körülbelül 4000-5000 fő volt, de a nagy kereskedelmi utak mentén létrejött városokban ennél a számnál jóval többen laktak. A városok rendszerint fallal voltak körülvéve és hogy minél több helyet spóroljanak, az utcák nagyon szűk sikátorok voltak (Uzzoli, 2013). Ebben az időben még nem volt kiépített csatornarendszer, így az utcát különféle állati és emberi szennyek borították.

Városalapító tényezők:

- régi kereskedelmi útvonalak mentén jöttek létre
- egyházi vagy királyi központokban
- folyók találkozásánál vagy folyami átkelőknél
- hegység és alföld (éltérő gazdasági tevékenységet folytató tájegységek találkozásánál)
- bányavidék (speciális ipari tevékenység)
- kikötők

A kialakuló városokban lakók a helyi kereskedők vezetésével szövetségbe tömörültek, aminek a célja önkormányzat (kommuna) létrehozása volt. Városi jogállású települések privilégiumai:

- **önkormányzati jellegű kiváltságok**

- maguk választották meg a városi tanács élén álló bírót vagy polgármestert
- maguk választották a plébánost
- önálló igazságszolgáltatást gyakorolhattak, (akár pallosjogot is kaphattak)
- rendőri feladatokat láttak el
- „A városi levegő szabaddá tesz”

- **gazdasági kiváltságok**

- egyösszegű adó vagy részleges adómentesség
- vámmentesség/vámkedvezmény/vámoltatás
- vásártartás
- árumegállító jog
- pénzverés
- **jogi kiváltságok** (szabad bíró, illetve vezető választás)

A városjog nem minden település esetében egyéni, gyakran átvették más városok törvényeit. A törvények a városban élők teljes körére vonatkoztak. A városban élőkre nem vonatkoztak sem a parasztság feudális kötöttségei, sem pedig a nemességre érvényes kiváltságok. Személyük szabad volt és szabadon értékesíthették tulajdonukat. A városi lakosságból egy új társadalmi réteg született, ez volt a polgárság (Grzegorz, Weclawowicz, Nahoczky, 1992). A város irányításában csak azok vehettek részt, azoknak volt szavazati joguk, akik ingatlantulajdonnal rendelkeztek. A vezetői réteg volt a legvagyonosabb, őket patrícusoknak nevezték, ez a réteg adta a polgármestert, aki a várost vezette. A város legnagyobb részét a plebejusok tették ki, nekik nem volt telektulajdonuk és polgárjoguk sem. E két társadalmi réteg között helyezkedtek el a kézművesek, akik céhekbe tömörültek.

A XIII. században megjelentek a céhek, melyek egyes szakmák érdekvédelmi feladataikat látták el. Az érett középkor Nyugat-Európájában a legvárosiasabb vidék Észak- és Közép-Itália, Flandria, valamint a Rajna és Duna menti délnémet terület volt. A városok lakossága ebben az időszakban általában 4-5000 fő, de a nagyvárosoké elérhette a 10-15000 főt is. Észak-Itáliában azonban százezernél több a lakója volt Milánónak, Velencének, Genovának és Firenzének is. Az Alpokon túli városok közül Párizs volt a legnépesebb, a korban százezres lakosság élt itt. (www.sulinet.educatio.hu, 2014).

2.2 Modern városfejlődés szakaszai

A modern városfejlődés első szakasza az agglomerálódás, mely más szóval tömörülést jelent. Általános demográfiai robbanás volt jellemző ebben az időszakban nem csak a városokban, hanem a falvakban is egyaránt (Anglia: 1750-1850 6 millió főről 18 millió főre, Franciaország: 1800-1900 27 millió főről 39 millió főre, Németország: 1800-1900 23 millió főről 56 millió főre változott a népesség szám).

Az agglomerálódást elősegítő tényezőként hatott, hogy a mezőgazdaságban nagy fokú gépesítés ment végbe, amely a vidéken jellemző munkaerőfelesleget eredményezett. A városokban egyre bővült a gyáripár, mely hatalmas munkaerőt igényelt, ennek okán egyre több ember kényszerült vidékről beköltözni a városokba. Társadalmilag egyfajta foglalkoztatási átrétegződés ment végbe, a mezőgazdaságból a munkaerő az iparba áramlott. Földrajzilag a népesség térbeli koncentrációja ment végbe, mégpedig az emberek a falvakból városokba áramoltak. A városba integrálódásnak rengeteg pozitív hatása volt, bőséges volt a munkahelykínálat, a bérek sokkal magasabbak és stabilabbak voltak, továbbá széleskörű szolgáltatás állt rendelkezésre az ott élők számára (oktatási és kulturális intézmények, kisker stb.). A város a vállalatok működéséhez is sokkal előnyösebb színteret jelentett. A szakképzett munkaerő kínálat sokkal szélesebb körű, mint vidéken, kooperációs lehetőségek, innovációs előnyök (kutatás). Sokkal olcsóbb és jobb infrastrukturális lehetőségek voltak jelen a városban, mint vidéken (közlekedés), továbbá a fogyasztópiac is sokkal közelebb volt. Mint további pozitív externáliaként lehet említeni a nagyobb termelékenységet vállalati szempontból.

Európát a modern városok bölcsőjeként is szokás emlegetni. Anglia volt az első ország, ahol a városlakók aránya meghaladta a népesség szám felét. Az agglomerálódásnak két fázisa volt: **korai agglomerálódás:** csak a városok növekedtek **érett agglomerálódás:** elkezdődtek nem csak a városokba, hanem az elővárosokba is a beköltözések. Például a XX. század elején Budapesten is erőteljes elővárosi fejlődés indult. 1900 és 1907 között villamos vonalak épültek Budapest és elővárosai között ilyen volt például: Újpestre, Rákospalotára, Kispestre, Pesterzsébetre

Az agglomerációnak nem csak előnyei, de számtalan hátránya is megfigyelhető volt. Ilyen például a szervesen gyors városfejlődés, mely nem kívánt negatív hatást eredményezett. Túlzsúfoltság volt megfigyelhető a városokban, létrejöttek a nyomornegyedek, nem voltak már

a városokban zöld területek, ami az egészség romlásához is nagy mértékben hozzájárult, továbbá a környezet szennyezés is jelentős mértéket öltött, mint például a szmog, ami szintén egészségromboló hatásokat váltott ki. XIX. század elején Liverpool munkásnegyedeiben a várható élettartam 16 év volt. További negatív tényezőként lehet említeni a közművek hiányát, mint például csatornarendszer, vízvezeték rendszer stb. Nem utolsó sorban a városokban a bűnözések aránya jóval meghaladta a vidéki szintet. Ebben a korban is településpolitikai szinten keresték a válaszokat a fent említett problémákra. Új városrendezési és építési törvényeket és szabályokat vezettek be, ez volt a legolcsóbb módja a problémák orvosolásának. A legdrágább pedig, új városok létrehozása, hogy tehermentesítsék a meglévő nagyobb városokat, ezt tervezett szuburbanizációnak nevezzük.

A spontán szuburbanizáció sokkal gyakrabban fordul elő, mint a tervezett szuburbanizáció. A XX. századig a városfejlődés egyet jelentett a város növekedésével, a városok társadalmi és gazdasági jólétének javulása együtt járt a városok területének és népességszámuk növekedésével. Népességfogyás általában csak abban az esetben következett be, ha valamiféle katasztrófa ment végbe (háború, természeti csapás, járvány). Ezzel ellentétben a fejlett világban a városfejlődés és a népesség növekedés között nem volt közvetlen kapcsolat, a nagyvárosoknak elágazó növekedési pályái voltak, egyesek népessége nőtt míg egyidőben a másiké csökkent. A városok népességszámának növekedése lelassult majd egy lassú fogyásnak indult, míg ezzel ellentétben az elővárosok népességszáma egyre növekedett. A szuburbanizáció a fejlett világban 1920-1970-es években jelent meg, Kelet-Európában csak az 1970-es évek végétől volt jellemző, ennek okaként lehet említeni, hogy elkezdtek korlátozni a letelepedést a városokban. Jellemző lett, hogy a városlakók kiköltöztek közvetlenül az elővárosi zónába, melyet relatív dekoncentrációnak nevezünk.

Ennek a folyamatnak a közvetlen mozgatórugói közé lehet sorolni, hogy a városokban elégtelen lett a lakókörnyezet, valamint a közlekedési infrastruktúra fejlődése is lehetővé tette, hogy végbe menjen ez a folyamat, mivel már nem jelentett problémát a lakóhely és a munkahely térbeli különválása (Lados, 1994). Ezen folyamatok hatására a városok terjeszkedésnek indultak, korai fázisban még csak kötőtpályás tömegközlekedési eszközök (HÉV, zónázó vonatok), majd érett fázisban már megjelentek a személygépkocsik is, melyek lehetővé tették, hogy a sugarak között is benépesüljenek a területek. Városok helyett létrejöttek a városi agglomerációk, az agglomerációba tartozott maga a város és annak elővárosi övezete. Az agglomeráción belül megfigyelhető volt a belülről kifelé terjeszkedés.

2.3 A posztmodern városfejlődés szakaszai

Ebbe a szakaszba soroljuk a dezurbanizációt, mely arra asszociál, hogy a kiköltözés a városokból egyre nagyobb távolságokra történik. Az elővárosi területek helyett újra felértékelődnek a távolabbi falusias térségek. A dezurbanizáció folyamatát kiváltó okok közé lehet sorolni, hogy a fejlett országok az 1970-es években egyfajta gazdasági paradigmaváltáson mentek keresztül, ez volt a posztfordizmus. Megjelent a környezettudatosság gondolata, szakszervezetek jöttek létre, olajrobbanás volt, valamint újfajta nyersanyagok is megjelentek. Másik kiváltó ok volt, hogy ebben az időben volt a hagyományos ipari termelés válsága, zsúfolt, szennyezett nagyvárosi agglomerációk voltak jellemzők, ezáltal az ipari régiók népességmegtartó ereje csökkenni kezdett. Az emberek egyre jobban kezdték igényelni a falusias érintetlen környezet közelségét.

Reurbanizáció

Az urbanizáció 4. szakasza a reurbanizáció, mely egyet jelent a visszaköltözéssel a városba. 1980-as évek közepétől a nagyvárosi régiók népességszámának csökkenése megállt a reurbanizáció folyamatának köszönhetően. A központi városmag egyes részein ismét népességnövekedés volt megfigyelhető. A reurbanizáció feltétele az új típusú várospolitikai volt. A nagyvárosok városrehabilitációs programokat indítottak (Kokai, 2012). A belvárosi „slumokat” mind társadalmilag mind pedig fizikailag is megtisztították. 1980-as évek városrehabilitációs projektek: London – speciális városfelújító társaságok jöttek létre (Dokk - negyed) Slumok helyett felújított belvárosok lettek jellemzők.

Posztszuburbanizáció

Vita tárgyát képezi, hogy egyáltalán létezik e ez a folyamat. Ebben az időszakban már munkahelyek (ipari szolgáltatások) is kezdenek megjelenni az elővárosi övezetekben, ezzel párhuzamban pedig a központi városban csökkenni kezd a számuk. Ipari szuburbanizáció módjai közé sorolható, hogy az emberek kiköltöznek a városközpontokból és zöldmezős beruházások jönnek létre. A városok korunk gazdasági, környezetvédelmi és társadalmi kihívásainak forrásai és egyben megoldásai is. Az Európai Unió lakosságának több mint háromnegyede városban él, az európai energiafelhasználás 80 %-át ők teszik ki. A városok a gazdaság fejlődésében elengedhetetlen szerepet töltenek be, ide centralizálódik a kreativitás és az innováció is, de ezzel ellentétben jelen vannak olyan területek is melyeket a munkanélküliség, a szegregáció jelenléte és a szegénység jellemez.

Ennek következtében a városfejlesztési politikáknak jóval nagyobb jelentőségük van, a városfejlesztés központi helyet foglal el az Európai Unió regionális politikájában. A 2014–2020 közötti időszak kohéziós politikájának központi témája a városfejlesztés. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap forrásainak legalább 50%-át városi területek fejlesztésére fordítják. Ez a szám egy későbbi szakaszban tovább nőhet (Enyedi, 1988). Az Európai Regionális Fejlesztési Alapból körülbelül 10 milliárd eurót közvetlenül a fenntartható városfejlesztést célzó integrált stratégiákba fektetnek be. (Beluszky, 1967) Körülbelül 750 város előtt nyílik meg a lehetőség, hogy ezeket a fenntartható városfejlesztést célzó integrált stratégiákat végrehajtsa. Az európai regionális fejlesztési alap célja, hogy erősítse a gazdaságot az Európai Unión belül, továbbá, hogy szociálisan és területileg is megszüntesse az egyenlőtlenségeket a régiók között (www.ec.europa.eu). Az uniós regionális politika az EU legfontosabb beruházási stratégiája. Fő célja, hogy az Európai Unió minden régiójában és városában támogassa a munkahelyteremtést, a vállalkozások versenyképességét, a gazdasági növekedést és a fenntartható fejlődést, és javítsa a polgárok életminőségét.

A várostervezés és a tervek megvalósítása alapvetően helyi kezdeményezésű folyamat. Magyarországon, ahol a terület- és városfejlesztés 2007-ig a központi kormányzat akaratának helyi szintre való lebontását jelentette, a Lipcsében meghirdetett integrált városfejlesztési stratégia alapvetően új irány, új korszak kezdete lehet, amely nálunk gyökeresen új gondolkodásmódot követelt. A szemlélet átalakulása érthetően igen lassú folyamat, az EU és a magyar kormányzat viszont gyors eredményeket várt. Ezért a gondolkodási, tervezési, végrehajtási folyamatokat fel kellett gyorsítani. Ennek érdekében az EU kezdeményezésére és támogatásával a központi kormányzat igyekezett gyökeret verni az új gondolkodásnak, és „top down” eszközökkel próbálta bevezetni az integrált városfejlesztési stratégiát a magyar városfejlesztésben.

Szakmai és civil fórumok foglalkoznak ma is az IVS-sel, nem csak a készítésének, módszereinek problémáival, hanem az integrált városfejlesztés eddigi eredményeivel, vagy éppen eredménytelenségével. Egyelőre kétségtelen, hogy egyrészt az IVS-ek sok esetben felszínes, átgondolatlan, hiányos és nem koherens anyagok, amelyek nem mutatják be meggyőzően a város valódi problémáit és lehetőségeit. Másrészt, jóformán, mint pályázati mellékletek jelennek meg, amelyek az akcióterületeken megvalósítandó városközpont megújítás, vagy a szociális rehabilitációt célzó projekt támogatás megszerzésének formális feltételei.

2.4 Centrum – periféria kapcsolata

Centrumnak nevezzük, azt a területet, ahol a legtöbb fejlesztés folyik és ahová az innovációk koncentrálódnak, minden ezen kívüli területet perifériának nevezünk. A centrum expanziója révén megindul a régióban egyfajta fejlődés, ezt nevezzük centripetális hatásnak. Ennek a jelenségnek az a hátránya, hogy a centrum elszívja a mobil termelési tényezőket a periférikus térségekből, ezáltal a központban növekszik a periférián viszont leépül a termelési potenciál.

periférikus területeket általánosságban egyfajta elmaradottság jellemez mely ciklikus folyamatokat indít be az adott térségben, ilyenek például: elvándorlás, szolgáltatások alacsony színvonala, befektetések hiánya. A perifériák kitörési lehetősége, hogy megpróbálnak integrálódni egy centrumtérseghhez. A centrum fogalma többféleképpen is értelmezhető, ugyanis elkülöníthető egymástól (Horváth, 2007):

- helyzeti (földrajzi) centrum és periféria, ennek a lehatárolásnak az alapja a távolság, a centrum egy központi helyen fekszik, míg a periféria jóval távolabbi ponton helyezkedik el
- hatalmi megközelítésből értelmezett centrum periféria lényege, a periféria függősége a centrum irányába és az ezáltal kialakult érdekérvényesítési egyensúlytalanság.
- A centrum befolyásoló szerepéhez társadalmi mechanizmusok, intézményrendszer kapcsolódik. A hatalmi szempontból értelmezett periféria a függőségi, kiszolgáltatott viszonyban lévő területet testesíti meg.
- a fejlettségi centrum hatékonysági, jövedelmi szempontból értelmezett központi térségeket jelent. Ez alapján centrumnak a fejlett, perifériának az elmaradott területek tekinthetők, eltérő belső struktúrával, melynek következtében eltérőek a területek megújulási, fejlődési lehetőségei. Ez a modell többféle területi szinten és vonatkozásban is értelmezhető (Bakler, 2013).

Magyarországon a centrum- periféria kapcsolatrendszer kialakulását a dualizmus korára tesszük. Trianon (1920. július 4.) hatására rengeteg területet elcsatoltak az országtól és a határon túlra kerültek, ennek következtében jelentős népességvesztés is történt, továbbá a területvesztésekkel együtt gazdasági egységek is felbomlottak. (Christaller, 1993) Ezáltal a határ elválasztószerpe egyre dominánsabb lett. A keleti határ mentén városhiányos területek

jöttek létre, amik még jobban gyengítették a térséget. Létrejöttek az úgy nevezett belsőperifériák. A belső perifériákra jellemző. (Nemes-Nagy, 1996):

- tartós gazdasági regresszió
- magas munkanélküliségi ráta
- rossz infrastrukturális ellátottság
- centrum településektől nagy távolság
- nehézmegközelíthetőség
- szegénység, elvándorlás.

Külső perifériák általában az ország keleti határa mentén fordul elő, melyet csak egy két nagyobb város szakít meg. A külső perifériára jellemző, hogy a „perifériának a perifériája”, tehát halmozottan hátrányos helyzet jellemzi. Ezt a térséget nagyon gyenge kapcsolat jellemzi a megyeközpontokkal, nagyon fejletlen infrastruktúra a jellemző, ezeket a területeket általában nagyon nehéz megközelíteni (Nemes Nagy, 1998). Társadalmát tekintve nagyon nagy szegénység és magas munkanélküliségi ráta a meghatározó. A magasabb szintű, nagyobb jelentőségű központok szívóhatása nagyobb területre terjed ki, a kisebbeké kisebbre. Például Budapest szívóhatása az egész országra kiterjed, ezért is mondható, hogy Magyarországon csak egyetlen egy centrum terület van és azon kívül az egész ország szinte csak periféria leszámítva egy két nagyobb várost (Benedek, 2006). A centrum kikényszeríti a periféria szervezeti függőségét, amely a gyakorlatban úgy jelenik meg, hogy megjelennek a perifériákon a centrum intézményei. Önerősítő, polarizációs hatások serkentik a centrum periféria feletti uralmát, ezeket nevezzük feedback hatásoknak (www.dockplayer.hu).

„A periféria perifériáján” levő települések, a határmentén nem vonzóak sem a külföldi, sem pedig a belföldi befektetők számára. Részben történeti (pl. megkésett fejlődés, Trianon), részben a szegényes természet-, gazdaság- és településföldrajzi adottságok, részben pedig a korábbi kedvezőtlen makro- és mikrogazdasági tényezők és hatások következményei, a piactól való távolság, a mezőgazdasági alapanyag termelésre alapozott egyoldalú gazdaság szerkezet, a gazdaság alacsony jövedelemtermelő képessége, az infrastrukturális elmaradottság, a jelentékeny ipari termelőkapacitás hiánya, a hátrányokat magában foglaló határmenti fekvés, a városhiányos jelleg, a krónikus tőkehiány, az akut foglalkoztatási válság egyaránt a periférikus fekvésű és helyzetű térségek és településeik fejlesztését sürgetik (Balcsók, Baranyi, Dancs, 2000).

2.5 A gazdaság- és vállalkozásfejlesztés főbb összefüggései

Napjaink globális gazdaságának térszerveződése alapvetően a város és annak vonzáskörzete. A gazdasági tevékenységeknek a legjelentősebb része a városokban összpontosul. A térségek közötti különbségek miatt a problémák is teljesen mások, amikkel szembesülnek az adott területeken. A gazdaságfejlesztés tehát nem szervezhető egységes sablonok alapján, a fejlesztéseknek mindig az adott területhez kell idomulniuk. Éppen ezért nem biztos, hogy a már egy területen sikeresnek ítélt fejlesztések ugyanazt az eredményt tudják produkálni egy másik teljesen más területen, ezért célszerű a folyamatokat lokalizálni. A helyi gazdaságfejlesztés a helyi gazdaságba történő tudatos beavatkozást (fejlesztést) jelenti, azzal a céllal, hogy az ott lakók életét könnyítsék és az életszínvonalukat emeljék, a korábbinál kedvezőbb szituáció jöjjön létre számukra.

A helyi gazdaság lényege az alábbi meghatározásban foglalható össze: a helyi gazdaság egy település, mikro vagy kistérség saját adottságait, fenntartható módon felhasználó, belső erőforrásainak felhasználása által működtetett összehangolt tevékenységek, emberek, intézmények, anyagok, erőforrások és eljárások összessége, melynek fejlesztése tudatos közösségi beavatkozás a gazdasági folyamatokba. Ezen tevékenység célja, a fenntartható helyi gazdaság létrehozása, a helyi vállalkozások számára működő belső piac kiépítése, továbbá a helyi lakosság számára megfelelő munkalehetőség és életszínvonal biztosítása (Czene-Ricz, 2010).

A helyi gazdasági folyamatok közvetlen hatással vannak gazdasági jólétünkre (jóval inkább, mint például az ország gazdaságának átlagos helyzete), így a helyi gazdaságfejlesztés (HGF) mindennapi életünkre gyakorolt befolyása igen jelentős mértékű. Ezek a problémák helyi szinten ragadhatók meg a legjobban, amelyekbe az ott élők érdemi eséllyel képesek bekapcsolódni, érdemben képesek befolyásolni. A helyi gazdaságfejlesztés a helyi folyamatok közül legnagyobb hangsúlyt a helyi gazdaság jövedelemtermelő képességének fokozására fordítja, és bizonyos mértékig a keletkező jövedelmek helyi szereplők közti elosztását helyezi érdeklődésének középpontjába. A helyi gazdaságfejlesztési stratégia megalkotása során mérlegelnünk kell, hogy e stratégia megalkotásával nem veszélyeztetünk más kulcsfontosságú helyi tényezőket (pl.: helyi közösség, természeti értékek), melyek nagyon fontos összetevői a helyi lakosok életminőségének, jól-létének. A gazdasági folyamatok megváltoztatása törvényszerűleg változásokat indít el a társadalmi folyamatokban és hatással van a természeti

környezet állapotára is. A helyi gazdaságfejlesztés tanulmányozása során tehát mindig szem előtt kell tartani, hogy egy komplex jelenségkör egy speciális szegmensét vizsgáljuk, és annak érdekében, hogy ezt könnyebben meg tudjuk tenni, eltekintünk bizonyos társadalmi és környezeti „kapcsolódási pontoktól”.

Bármely település gazdasági sikernek a kulcsa, az, hogy képes e alkalmazkodni a folyamatosan változó lokális, országos és nemzetközi piactudáshoz. (Czene-Ritz, 2010) A helyi gazdaságfejlesztést egyre szélesebb körben használják a világ települései, melyek erősíteni szeretnék helyi gazdasági kapacitásukat az adott térségben, továbbá javítani és fejleszteni szeretnék vállalkozásuk és munkaerejük versenyképességét és produktivitását. Ezzel növelni tudják a térség életszínvonalát (egyre több munkahely teremtésével), új gazdasági lehetőségeket tudnak teremteni és megmutatja, hogy mennyire tud a terület bekapcsolódni a mindig változó és verseny szemléletű piactudásba.

A helyi gazdaságfejlesztésbe a térség összes résztvevőjét be lehet vonni, akik az egész folyamatnak értelmet adnak és akik viszonzásul növelik a térség vállalkozásainak fennmaradási esélyét. Egyre világosabbá válik, hogy a fejlesztésekhez nem elég külső erőforrásokat bevonni és csak azokra támaszkodni, hanem nagyon is fontos szerepük van a belső erőforrásoknak is a fejlesztési folyamatokban (Áldorjai, Topa, 2015). Mindezek alapján a helyi gazdaságfejlesztés a helyi gazdasági folyamatokba történő tudatos beavatkozást jelenti, mellyel a helyben élők helyzetét javítják. A helyi gazdaságfejlesztést külön kell választani mind a terület mind pedig a vidékfejlesztéstől. G. Fekete Éva területfejlesztés definíciójára utalva, a területfejlesztés a területi folyamatokba való tudatos beavatkozást jelenti. A területfejlesztés lehet országos vagy regionális mértékű is egyaránt. Helyi gazdaságfejlesztés legfontosabb elemei:

- helyi kezdeményezésre jönnek létre
- helyi szereplők (önkormányzat, vállalkozás, civil szervezet) részvételével és érdekében jön létre
- belső erőforrásokra épít
- egyedi megoldást keres (helyhez kötött)
- a fejlesztés eredményei helyben hasznosulnak
- gazdasági célok mellett helyi társadalmi célokat is megcéloz.

A helyi gazdaságfejlesztésben nagyon nagy szerepet kap az együttműködés. A helyi gazdaságfejlesztés célja egy önálló, fenntartható helyi gazdaság kiépítése. Helyi gazdaságfejlesztés szereplői:

- helyi kormányzati szektor
- üzleti szféra
- tudástranszfer intézmények
- fejlesztő ügynökségek
- civil szervezetek
- helyi közösség tagjai (Bajmóczy, 2011).

Az elmúlt évtizedekben a kis és középvállalkozások szerepe nagyban felértékelődött. A lakossági szükségletek magas színvonalú kielégítése végett nagy hangsúlyt kell fordítani ezekre a vállalkozás formákra. Mint már fentebb említettem, Magyarországon a munkaerő döntő többsége kis és középvállalkozásokban dolgozik. A felgyorsult globális folyamatok és a versenypiac értékelte fel igazán ennek a szektornak a jelentőségét. Ezen szektor előnyei közé lehet sorolni, hogy a tevékenységek jelentős részét sokkal kevesebb ráfordítással lehet elvégezni továbbá speciális termékeket és szolgáltatásokat tud nyújtani a fogyasztók számára, melyre egyre nagyobb a kereslet. A szektor fontossága már megfogalmazza, hogy beavatkozásra, fejlesztésre is nagyon nagy szükség van. A beavatkozások általában azt célozzák meg, hogy a kis és középvállalkozások hátrányait mérsékeljék a nagyvállalatokkal szemben. Minden fejlesztési beavatkozás legnehezebb feladata, hogy megtalálja a célcsoportot, akiknek a legnagyobb szükségük van a beavatkozásra. Nemzetközi szinten is látszik, hogy ezzel a problémával a vállalkozásfejlesztés is gyakran szembesül. Nagymértékben előremozdítaná a támogatások pozicionálását, ha jól sikerülne elkülöníteni a lehetséges kedvezményezetteket.

2.6 A helyi területi szint gazdasági jelentősége

A gazdasági teljesítmény túlnyomórészt transznacionális vállalatok teljesítményéhez kötődik. Ezek a vállalatok emésztik fel a magasan kvalifikált munkaerő döntő többségét, mivel itt magas béreket biztosító tevékenységek folynak, nem utolsósorban születnek stratégiai döntések. A helyi szint sajátosságai, az ott jelenlevő erőforrások, infrastruktúra, beszállítók, vevők és versenytársak, illetőleg a helyi kereslet sajátosságai tehát még a globális vállalatok számára is döntő jelentőségűek.

Bár a GDP megtermelésében nagyon nagy szerepük van a transznacionális vállalatoknak, de a vállalkozások és munkahelyek számában alulmaradnak. Magyarországon a vállalkozások többsége kis- és középvállalkozási formában működik, ezek adják a munkahelyek döntő többségét. A KKV-k igen erős helyi kötődésekkel, kapcsolatokkal bírnak. A tulajdonos, aki

általában egyben a cégvezető is, legtöbbször helyi lakos, tehát egyértelmű, hogy a munkaerőt is helyben tudja toborozni. A vállalatok működése alapján tehát elmondhatjuk, hogy a helyi szint még a globálisan működő transznacionális vállalatok működése szempontjából is lényeges, de különösen egyértelmű ez a helyi vállalkozások és munkahelyek többségét adó KKV-k szemszögéből. A vállalati sikerességhez nagy mértékben hozzájárul a „lokális” szemléletmód, amennyiben a gazdasági folyamatokba be kívánunk avatkozni.

Általános megfigyelés által egyértelmű, hogy a térben egymáshoz közel elhelyezkedő vállalatok között sokkal intenzívebbek a gazdasági kapcsolatok, tehát egymáshoz közelebb elhelyezkedő szereplők sokkal jobban kapcsolódnak egymáshoz. Ezek alapján a gazdasági tér csomóponti régiókra oszlik fel, amely központból és vonzáskörzetéből áll. (ilyen például a munkaerő és vonzáskörzete). Napjainkban igen fontos csomóponti régió a város és vonzáskörzete, mivel a gazdasági tevékenység döntő többsége a városokba szerveződik, amelyekhez aztán számos szálon kötődnek a környező települések. Ezt felismerve például az Európai Unió területpolitikáját nagyban befolyásoló dokumentum, az Európai Területfejlesztési Perspektíva is a városközponttal rendelkező csomóponti régiókat és nem a közigazgatási határokhoz igazodó (NUTS 2) régiókat tekinti a fejlesztés alapegységének. Az egyes térségek között lévő jelentős különbségek miatt, a problémák is teljesen mások, amik az egyes területeken jelentkeznek és a megoldásukra alkalmas módszereknek is teljes mértékben az adott problémákra szabottnak kell lenniük. Éppen ezért a gazdaságfejlesztés nem szervezhető megadott sablonok alapján, mindig térspecifikusnak kell lennie a fejlesztési tervnek.

A helyi gazdaságfejlesztés tudatos közösségi beavatkozást jelent a helyi gazdasági folyamatokba. E nem túl precíz megfogalmazás számos kérdést vet fel, egyrészt mit is értünk pontosan a helyi? alatt, másrészt pontosan milyen folyamatokba kell beavatkozni? Harmadrészt, mit értünk az alatt, hogy tudatos közösségi beavatkozás? A helyi szint a köznapi életben általában a településekre utal, a statisztikai fogalomhasználat azonban az Európai Unió besorolásaihoz igazodva kétféle helyi szintet különít el, egyrészt a kistérségek szintjét (hazánkban 175 statisztikai kistérség található), másrészt a települések szintjét (ezekből Magyarországon jelenleg 3155 van).

A helyi gazdaságfejlesztéssel néhány ponton átfedő megközelítés a területfejlesztés, a településfejlesztés, a vidékfejlesztés, a regionális gazdaságfejlesztés, a helyi fejlesztés és a településrendezés. Általánosságban az alábbi formában lehet ezeket körül írni:

- **Területfejlesztés** alatt különböző térfolyamatok fejlesztési célú befolyásolását értjük. A területfejlesztés legfőbb feladatai közé sorolható, a társadalmi, gazdasági és a környezeti aspektusokat és e területek folyamatainak figyelése, értékelése és átfogó fejlesztése.
- A **településfejlesztés** a települési folyamatokba való beavatkozásra irányuló tervezési és végrehajtási tevékenységek összessége. A területfejlesztést települési szinten valósítja meg.
- A **vidékfejlesztés** gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat is magába foglaló fejlesztési megközelítés. Kifejezetten olyan térségekre irányul, amelyek nem rendelkeznek jelentős népességű városi központtal, gyakran alacsony népsűrűségűek és a gazdasági tevékenységeken belül kiemelkedő szerepben jelennek meg az agrártevékenységek.
- **Regionális gazdaságfejlesztés** nagy mértékben hasonlít a helyi gazdaságfejlesztésre. Alapvetően a gazdasági folyamatokra fordítja a hangsúlyt és csomóponti régiókban gondolkodik. Fontos eltérés a helyi gazdaságfejlesztéshez képest, hogy a HGF-ben általában jelen van egy domináns település, míg regionális szinten ez nem minden esetben igaz (Bajmóczy, 2011)

Mint korábban említettem, a gazdaság valós térszerveződése nem követi a közigazgatási határokat, hanem csomóponti régiókat alkot, ezért, ha a gazdasági folyamatokba kívánunk beavatkozni célszerű a csomóponti szemléletet követni. Ez alapján a helyi gazdaságfejlesztési beavatkozás térsége az úgynevezett lokális térség, amely egy várost és munkaerő vonzáskörzetét jelenti. Hazánkban a legcélszerűbbnek a kistérségi szinthez való igazodás tűnik, mivel a csomóponti, illetve a közigazgatási határokhoz igazodó térszerkezet különbsége a gyakorlat számára nem kevés problémát jelent. A statisztikai adatok, a releváns intézmények és szabályok ugyanis jellemzően a közigazgatási rendszerhez illeszkednek, amely pedig szinte sohasem fedi le tökéletesen egy-egy város vonzáskörzetét.

3 Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)

Az eredményeimet az ITS-el összevetve, SWOT analízis segítségével mutatom be, így igyekszem javaslatokat megfogalmazni a stratégiai fejlesztések jövőbeli alakításához. A diagrammokhoz és a kimutatásokhoz szükséges adatokat a Teir adatbázisból gyűjtöttem Microsoft Excel program segítségével ábrázoltam.

3.1 Lakó és állandó népesség vizsgálatának módszertana

Népesség vizsgálatom demográfiai kutatásnak tekinthető. Az adatgyűjtés segítségül lehet a jövőben tervezési döntések meghozatalánál, illetve oktatási program fejlesztésénél. Ezen vizsgálat célja a tájékoztatás az általam vizsgált terület aktuális állapotát tükrözi, a grafikonokról leolvasható adatok relevánsak.

3.2 Munkanélküliség vizsgálatának módszertana

A munkanélküliek demográfiai és gazdasági jellemzőinek vizsgálatához a Teir adatbázis demográfiára vonatkozó adatait hasznosítottam. Segítségemre voltak még a munkanélküli nyilvántartások, népszámlálási adatok, munkaerőpiaci felmérések és egyéb statisztikai források. A munkanélküliek megoszlásának vizsgálata során a legfrissebb adatbázisokból dolgoztam és több évet figyelembe vettem, hogy követni lehessen a változásokat és az intézkedések hatásait.

3.3 Kisüzemi infrastruktúra elemzési módszertana

A kisüzemi infrastruktúra elemzése során célom az infrastruktúra hatékonyságának és fenntarthatóságának értékelése volt, illetve segítségül szolgált a fejlesztési döntések megalapozására.

3.4 Gazdasági szervezetek elemzésének módszertana

A gazdasági szervezetek elemzésének módszertanát azért választottam, mert a működő szervezetek teljesítményének és működésének értékeléséről reális képet kaptam. Elemzésem során különböző aspektusokat vettem figyelembe, beleértve a pénzügyi, gazdasági és operatív dimenziókat. Adatgyűjtésem éves jelentésekből származik.

4 EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Az általam vizsgált gazdasági mutatókon keresztül igyekszem valós képet adni a városban felmerülő gazdasági, humánerőforrás és környezeti problémákra. A gazdasági mutatók közül a vállalkozásokat és azok területi összetételét vizsgálom a városban, továbbá humánerőforrási vizsgálataimnál a munkanélküliek összetételét és számának változását vettem górcső alá. Ezekből az eredményekből fogalmaztam meg fejlesztési javaslataimat.

5 HEVES VÁROS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI VIZSGÁLATA

Heves város Heves megyében található, a Hevesi járás székhelye. A megyeszékhely után a megye negyedik legnépesebb települése. Heves megye délkeleti részén található. A város a 31-es főút mellett fekszik, az M3-as autópályától 18 kilométerre. Északnyugati irányban Gyöngyös, délkelet felé pedig a Tisza tó irányában indulnak innen mellékutak (3204-es és 3209-es számmal), továbbá Pély és Kál felé (utóbbi száma 3207-es).

1. ábra: Heves város elhelyezkedése

Forrás: (KSH, 2022.)

5.1 Heves város történetének főbb állomásai

A város területén a legelső állandó település a szkíták korában volt. Honfoglalási leleteket is találtak a város területén. I. István korában és az általa létrejött vármegyerendszerben Heves várispánság szerepet töltött be, melynek tulajdonosa a király volt. Nem csak közigazgatási szerepe volt jelentős, hanem egyházi szerepe is számottevő volt, a vármegye déli részének főesperességi székhelyeként működött. Első említése 1203-ból való Heves néven. Ebben az időben térségi vezető szerepe már megszilárdult és a temploma is ekkor épült. 1271-ben V. István által tartott országgyűlés is Hevesen került megrendezésre. Mint mezővárost először 1467-ben említik, ebben az időben a város rengeteg kézművesnek adott otthont. Ekkor Ország Mihály vezetésével itt ülésezett Heves megye közgyűlése, aki egyben a tulajdonosa is volt a városnak. A város XV. századi fejlődésének és virágzásának a törökök vetettek véget.

Gazdag élelmiszerforrásként működött a török hadsereg számára. 1567-ben a hatvani bég lerombolta a várost és a környező falvakat, majd 1596-ban a teljes megmaradt lakosságot is elűzték a városból, helyettük törökkel népesítették be. A császári csapatok 1685. október 16-án szerezték vissza a várost, ám 1686-ban a törökök ismét elfoglalták, ismételt kiűzésükre 1688-ban került sor. Ezek után megindult a mezőváros újbóli benépesülése. Nagy számban érkeztek jobbágyok a Bükkaljáról, illetve Felvidékről, de több nemesi család és pár német telepes is lakhelyül választotta Hevest. Hevesben a földbirtokok sorsának rendezésére csak 1860-ban került sor, ezt követően a mezőgazdaság nagymértékű fejlődésnek indult. Ekkor alakult ki a hevesi görögdinnye országos jelentősége is. A város népességszáma jelentősen megnövekedett, élénk kulturális és társadalmi élet kialakulása kezdődött el.

A második világháború Heves lakosságát sem kímélte, 350 zsidót szállítottak a városból koncentrációs táborokba. 1944 december és 1945 márciusa között a városban volt a 2. Ukrán Front főhadiszállása. Az 1945-ös földosztást követően a termőföldszerkezet nagyban elaprózódott, a korszerűtlen termelőeszközök mellett Heves sokat veszített jelentőségéből. Az 1960-as években kisebb urbanizálódási folyamat indult meg, melynek keretében a közigazgatási rendszer lassan kiépült. 1984-ben kapott városi rangot. Az 1990-es években a termelőszövetkezet megszűnt, a helyi nagyüzemeket nagyrészt privatizálták, a termelést racionalizálták. Ennek következtében a várost nagyban sújtja a munkanélküliség.

5.2 Heves város közigazgatási szerepe

Napjainkban a város a térségben egyfajta centrumként működik, mivel Heves környéke teli van aprófalvakkal, ezért a helyiek kénytelenek bejárni a városba, ha bevásárolni szeretnének vagy ha orvosi ellátásra van szükségük. A városban jelentős a közoktatás mértéke, működik több iskola, óvoda és egy középiskola is ahová a környező falvakból is bejárnak. A város területe megközelítőleg 9931 hektár, lakónépessége hozzávetőleg 10475 fő, a területén található lakások száma pedig körülbelül 4143 darab. Heves város területileg besorolva a Hevesi járás és a Hevesi kistérség része. Idegenforgalmi szempontból a Tisza-tó turisztikai régióhoz és az Észak-Magyarországi Turisztikai és Idegenforgalmi Marketing régióhoz kapcsolódik. Statisztikailag a NUTS 1 alapján az Alföld és Észak statisztikai nagyrégióhoz és a NUTS 2 alapján pedig az Észak-Magyarország statisztikai tartozik. Heves gazdasági szempontból igen elmaradott térsége Magyarországnak. Magas a munkanélküliség. A helyiek jelentős része minden nap ingázik a munkahelyére.

A város elsődleges megélhetési forrása továbbra is a mezőgazdaság. A város nagy hírnévnek örvendő terménye a dinnye, de egyéb gyümölcsök (alma, őszibarack, meggy, szilva), a napraforgó, a búza, az árpa és a kukorica termelése is kiemelkedő. Közös önkormányzati hivatalt fenntartó község, város önkormányzata, amely egyben a hivatal székhelye is. Földhivatali ügyintézéshez a Heves Járási Hivatal Földhivatali Osztály vehető igénybe.

A városban a rendszerváltás előtt gépgyártás folyt. Ez mára szinte teljesen megszűnt. Helyét részben a könnyűipar vette át, például több cég is működik a városban, akik nyílászáró gyártással foglalkoznak ilyen pl: Hevestherm Kft., Doortech System Kft. A fejlett mezőgazdaság ellenére az élelmiszeripar csak kisvállalkozások formájában van jelen, messze alulmarad a szükségleteknek. Egy nagyobb élelmiszeripari egység üzemel a városban ez a Jagfeld Kft., amely gofri gyártással foglalkozik.

A város közepesen fejlett szolgáltatási és kereskedelmi szektorral rendelkezik. Több nagyobb élelmiszer-áruház mellett a kisvállalkozások is képviseltetik magukat ebben a gazdasági ágazatban. Turizmusa nagyban fellendülőben van, amit a Tisza-tó közelségének is köszönhet, továbbá a régi múltra visszatekintő Hevesi Strandfürdő felújítás és újraindítás előtt áll. Ez nagyon nagy lehetőséget jelent a városnak, régen is több száz turista látogatott a városba a nagyon jó minőségű termálvíz és a páratlan élményt nyújtó camping miatt is.

Hevesen négy óvoda és öt általános iskola működik. Az Eötvös József Középiskolában szakmunkás-, szakközépiskolai, hat- és négy évfolyamos gimnáziumi képzés folyik. A városban kollégium is található. A település továbbá Heves megye déli részének felnőttképzésének központja is.

5.3 Heveshez tartozó külterületek

Alatka külterület, amely a város központjától számítva nagyjából 10 kilométer távolságra található. Jellegét tekintve üdülőhely, üdülőterület, üdülőként vagy hétvégi pihenésre használt tanya, présház, gazdasági vagy egyéb rendeltetésű épület. Postai irányítószáma 3360, KSH statisztikai azonosítója pedig 14526. Né pessége mintegy 256 fő, és a területén található lakások száma pedig körülbelül 164 darab.

Heves **vasútállomás** külterület, amely a város központjától számítva nagyjából 1 kilométer távolságra található. Jellegét tekintve forgalmi település (vasútállomás, vasúti őrház stb.). Postai irányítószáma 3360, KSH statisztikai azonosítója pedig 14526. Né pessége mintegy 5 fő, és a területén található lakások száma pedig körülbelül 2 darab. Külterület, amely a város központjától számítva nagyjából 6 kilométer távolságra található. Jellegét tekintve gazdasági tevékenységhez, vagy egyéb funkcióhoz nem köthető lakóhely. Postai irányítószáma 3360, KSH statisztikai azonosítója pedig 14526.

Ötödrészsizlő külterület, amely a város központjától számítva nagyjából 3 kilométer távolságra található. Jellegét tekintve gazdasági tevékenységhez, vagy egyéb funkcióhoz nem köthető lakóhely. Postai irányítószáma 3360, KSH statisztikai azonosítója pedig 14526. Né pessége mintegy 9 fő, és a területén található lakások száma pedig körülbelül 11 darab.

Pélyi-határ külterület, amely a város központjától számítva nagyjából 2 kilométer távolságra található. Jellegét tekintve mezőgazdasági jellegű (készenléti, szolgálati) lakótelep, illetve lakóhely, mezőgazdasági jellegű tanyák. Postai irányítószáma 3360, KSH statisztikai azonosítója pedig 14526. Né pessége mintegy 4 fő, és a területén található lakások száma pedig körülbelül 1 darab.

Sárgapuszta külterület, amely a város központjától számítva nagyjából 8 kilométer távolságra található. Jellemét tekintve gazdasági tevékenységhez, vagy egyéb funkcióhoz nem köthető lakóhely. Postai irányítószáma 3360, KSH statisztikai azonosítója pedig 14526. Népessége mintegy 7 fő, és a területén található lakások száma pedig körülbelül 9 darab (www.heves.hu).

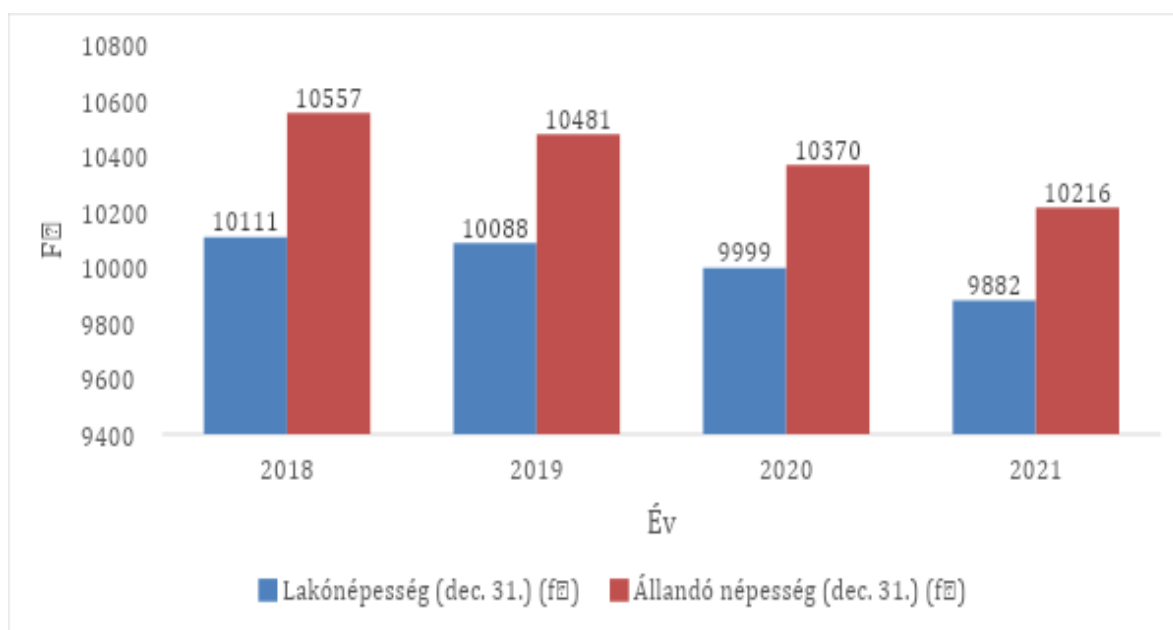
5.4 Heves város humánerőforrás adottságai

A lakónépesség A KSH definíciója szerint: az adott területen lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma. Az állandó népesség A KSH definíciója szerint: az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek száma. (fogalomtar.aek.hu) A definícióból megállapítható, hogy az állandó népesség száma mindig magasabb lesz, mint a lakónépességé, amit a diagram is alátámaszt.

Az 1. ábra Heves városának lakó és állandó népességét és annak változását mutatja be 2018 és 2021 között. (fogalomtar.aek.hu) 2018-ban volt a legmagasabb mindkét vizsgált mutató, ezt követő években mindkét mutató értéke egyre csökkenő tendenciát mutatott.

2. ábra: Lakó és állandónépesség 2018-2022

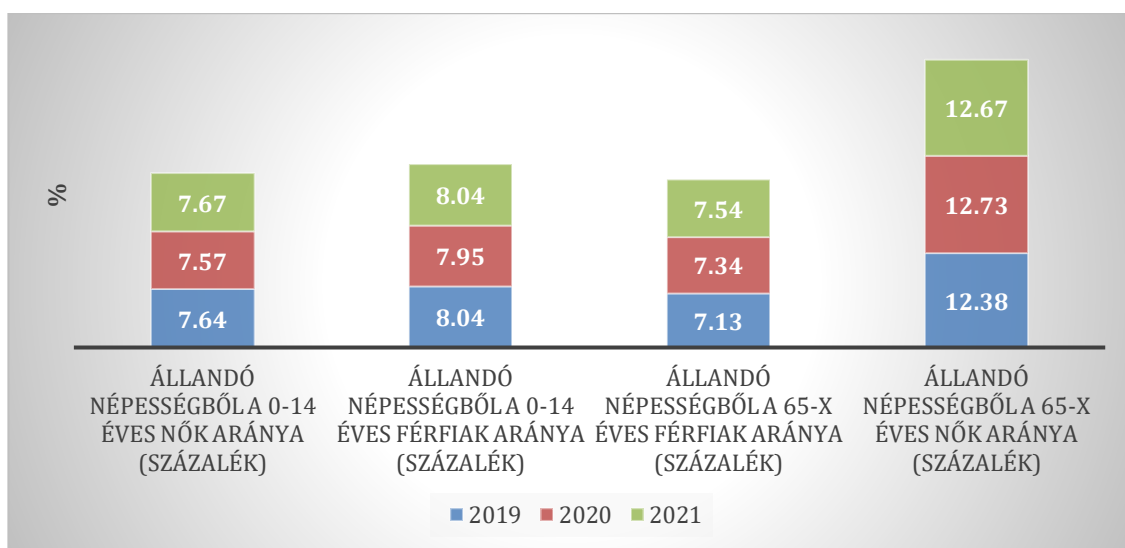
Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

2019-ben az állandó népességből a legnagyobb arányban a 65 év feletti nők voltak, az állandó népesség 12,38 %-át tették ki. Őket követte a 0-14 éves korú férfiak, akik 8,04 %-ban voltak jelen. A 0-14 éves nők 7,64 %-át tették ki az állandó népességnek, majd a legkisebb arányban a 65 év feletti férfiak voltak 7,13 %-kal.

3. ábra: Állandó népesség megoszlása 2019-2021

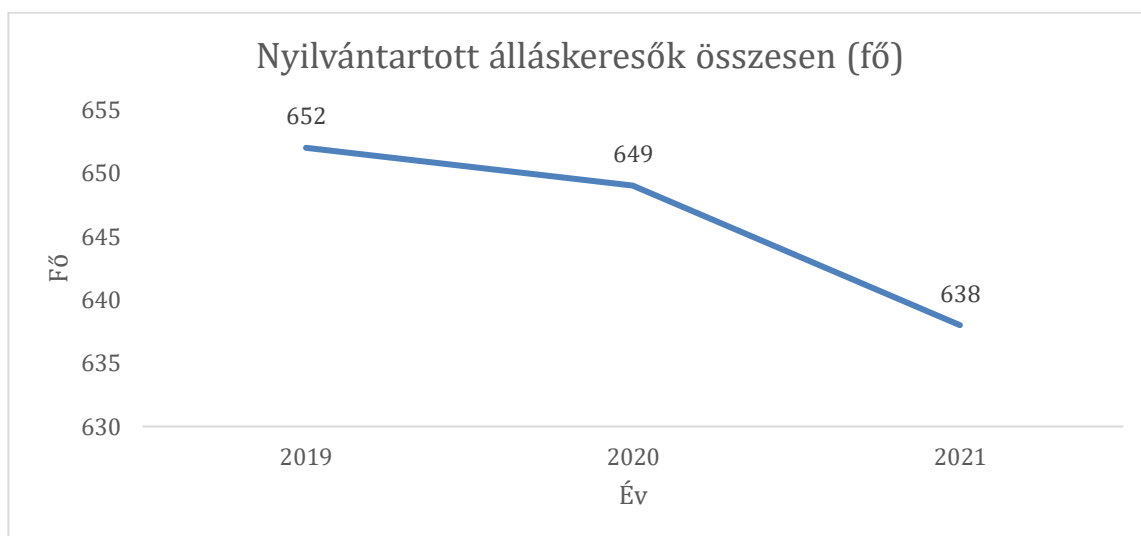
Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

2020-ban az előző évhez hasonlóan az állandó népesség legnagyobb részét a 65 év feletti nők tették ki, ezt követte a 0-14 éves korú férfiak aránya, ami 7,95 % volt. Ebben az évben a 0-14 éves korú nők aránya 7,57%, a 65 év feletti férfiaké pedig 7,34 % volt. 2021-ben a két előző évhez hasonlóan a 65 év feletti nők voltak a legnagyobb számban, majd őket követte 2020-hoz hasonlóan a 0-14 éves korú férfiak száma, ők 8,04 %-ot tettek ki. Végül pedig az előző évekkal szintén megegyezően a 65 év feletti férfiak voltak a legkisebb arányban jelen, mindössze 7,54 %-ban.

4. ábra: Nyilvántartott álláskeresők számának változása 2019-2021

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

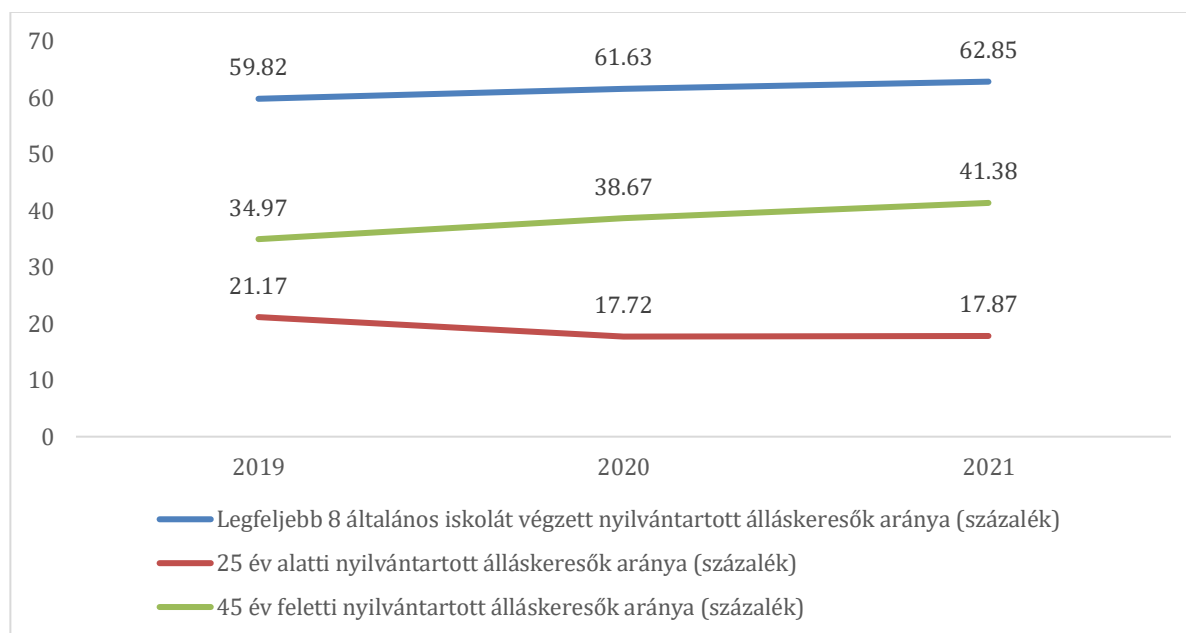

Heves városában 2019 és 2021 között vizsgálja az 3. ábra a nyilvántartott munkanélküliek számának változását. A vizsgált 3 év alatt a nyilvántartott munkanélküliek száma a városban kis mértékben, de csökkenő tendenciát mutat. A városban a legfőbb problémát az jelenti, hogy a városban nincsen jelen számottevő ipari park, vannak nagyobb cégek a város szélén, de nem tudnak elegendő munkahelyet biztosítani a lakosság számára, ezért az emberek kénytelenek ingázni a közelben lévő gyárakhoz, ilyen például Erdőtelken az SBS Kft, Jászfényszaru Samsung, Maklár Bosch.

A város életében a legnagyobb fejlődést egy nagy munkaerőt biztosító ipari terület létrehozása jelentené, a helyiek nem kényszerülnének az ingázásra ezzel a fiatalok is sokkal nagyobb számban maradnának a városban, nem kényszerülnének nagyobb városokba költözni, mint például Egerbe ez pedig nagy mértékben előre mozdítaná a város fejlődését.

5. ábra: Munknélküliek megoszlásának változása 2019-2021

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

A munkanélküliek legnagyobb része legfeljebb 8 általános iskolát végzett, nekik az arányuk 2019 és 2020 között nőtt. 59,82% volt 2019-ben, majd 2021-ben már 62,85 %-ra nőtt. Ez az arány nagyon magas, a munkanélküliek több mint fele legfeljebb 8 általánost végzett. A város fejlődéséhez nagy mértékben hozzájárulna, ha a lakosság majdnem teljes egésze rendelkezne legalább középfokú végzettséggel. Az lenne a cél, hogy ezt az arányt minél lejjebb vigyük, akár felnőtt képzési programok keretében.

5.5 Környezeti erőforrások, infrastruktúra

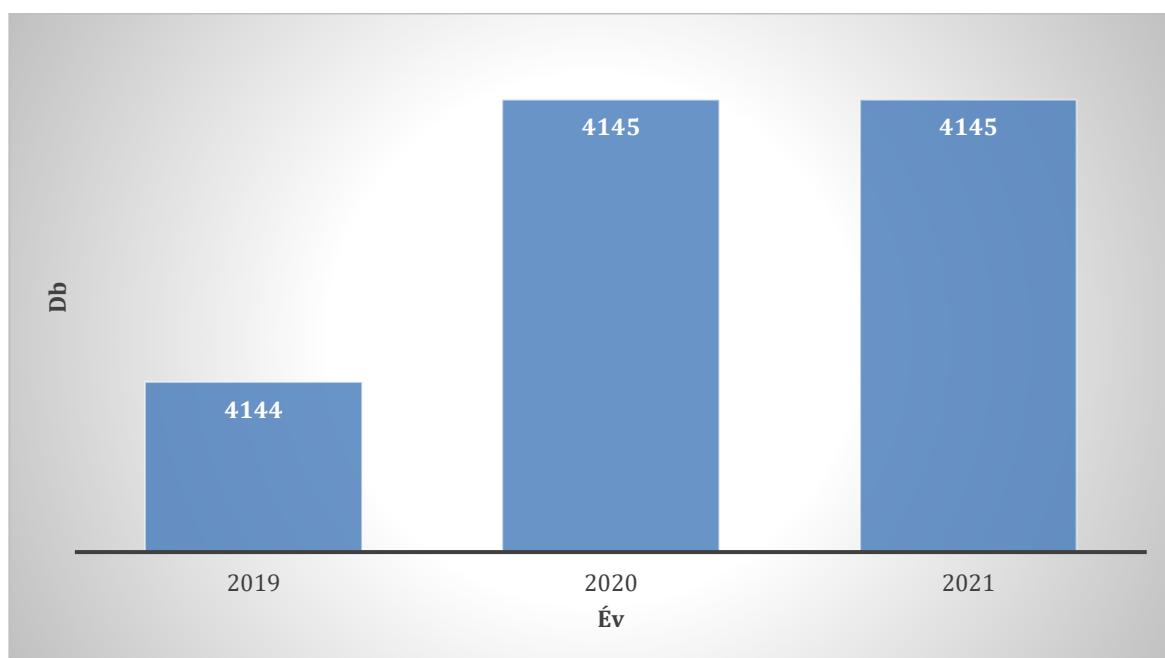
Heves városa nagyon jó környezeti adottságokkal rendelkezik, melyek igazán élhetővé teszik a várost. Zöldterületi ellátottsága, a közterületek minőségének átlagos színvonala magas, az értékörző hasznosítás, fejlesztés folyamatos, a kulturális, közösségi infrastruktúra kínálata széles. Ennek a színvonalnak a megtartása és a fejlesztése a város hosszú távú céljai közé tartozik. Az alatkai bányatavak turisztikai célú fejlesztésével a természeti környezet minősége emelkedik. A város egyre nagyobb figyelmet fordít a környezetvédelemre és hogy minél magasabb szinten meg tudja védeni a város erőforrásait, ezáltal a város ökológiai imázsa az elmúlt pár évben sokat javult. Az iparterületeket gazdag növényállomány, véderdők veszi körbe, amelyek ellensúlyozzák az ipari kibocsátását. Az alulhasznosított zöldfelületek

funkciógazdag városi közterületekké váltak. Az Önkormányzat környezeti politikája igen sikeres, a város közintézményei alacsony kibocsátással és megújuló energiák felhasználásával működnek, amellyel jó példát tudott mutatni a polgároknak is.

Heves városa minőségi lakóterületekkel rendelkezik, melyek vonzzák a lakókat. Egyre nagyobb azoknak a lakásoknak a száma, akik megújuló energiákat alkalmaznak. A városban a közművesített lakások száma jelentős. A lepusztult városrészek korszerűsítése és fejlesztése is a város hosszútávú céljainak szerves részét képezi.

6. ábra: Lakásállomány 2019-2021

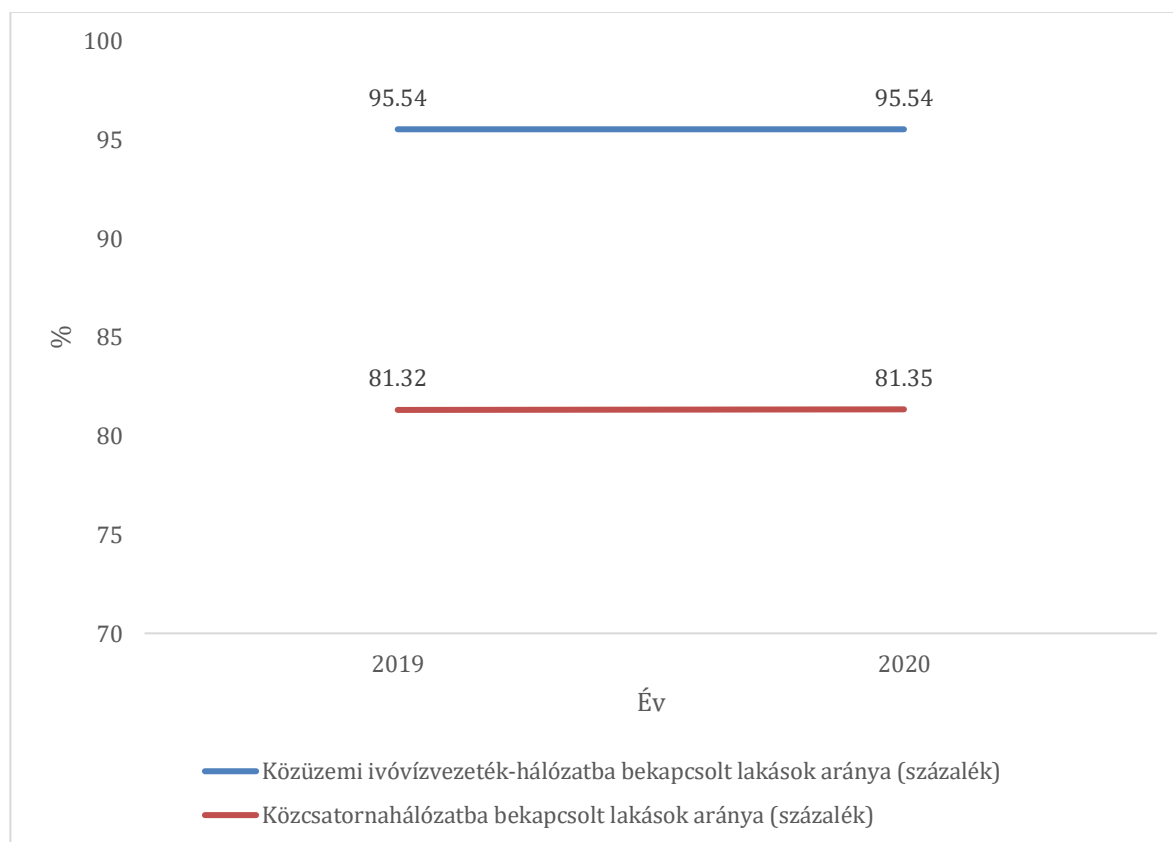
Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

2019 és 2021 között Heves városában a lakásállomány mondhatni nem változott, a három év alatt mindösszesen 1 db-bal bővült a számuk. Ennek oka az lehet, hogy hiába jöttek ki ebben az időben házépítést elősegítő és ösztönző támogatások és hitelek, az emberek inkább vásároltak már meglévő házat és azt újították fel, vagy amelyben éltek azt bővítették, ezáltal a lakásállomány nem változott.

7. ábra: Közüzeti infrastruktúra 2019-2020

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

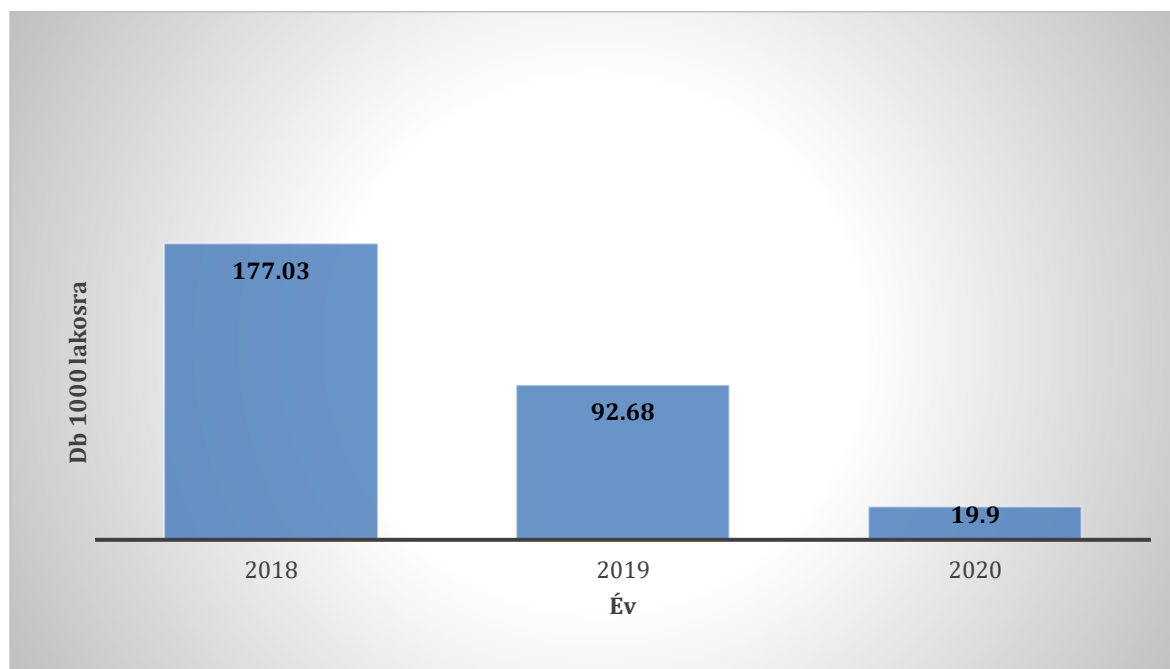

A lakásállományi adatokhoz hasonlóan a közcsatorna és közüzeti ivóvízhasználatba bekapcsolt lakások aránya sem változott jelentős mértékben. Egy nagyon kis mértékű növekedés volt a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások arányánál 2019-ben 81,32%-ról 2020-ra 81,35% lett. Mind a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások mind pedig az ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakások aránya magas a városban.

Az internet előfizetések száma a 2018-ban volt a legmagasabb 177 bekötés volt 1000 lakosra, aztán ez a szám 2019-ben már csak 92 volt 1000 lakosra, 2020-ban kis híján 20 db bekötés volt végül 2020-ban csak 13. Ez a változás mutatja, hogy 2020-2021-re már alig jutott bekötés, mivel az előző években jóval nagyobb számban történtek, így kezdenek elfogyni az internetszolgáltatás nélküli háztartások.

8. ábra: Internet előfizetések száma 2018-2021

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

5.6 Gazdasági erőforrások

A város legfőbb gazdasági célja, hogy minden aktív korú és munkaképes lakos, aki dolgozni szeretne, munkalehetőséget kapjon. Ez a cél összhangban van az országos foglalkoztatási politikával. Az értékorientált közmunka-programok mellett a település gazdasági életében nagyon fontos szerepet kapnak a helyi vállalkozások, melyek erősítik a város gazdaságát és a helyi lakosság döntő többségét foglalkoztatják. A városnak a térségen belül jelentős gazdasági szerepe van, melyet a pozitív versenyképességi tényezők biztosítanak. A település versenyképességét, a komparatív előnyeit elsősorban a megfelelően kvalifikált humán-erőforrás, a kooperáció magas foka, az együttműködések jó minősége, valamint a valós gazdasági és társadalmi innováció, a megújulásra való képesség fenntarthatósága jelenti.

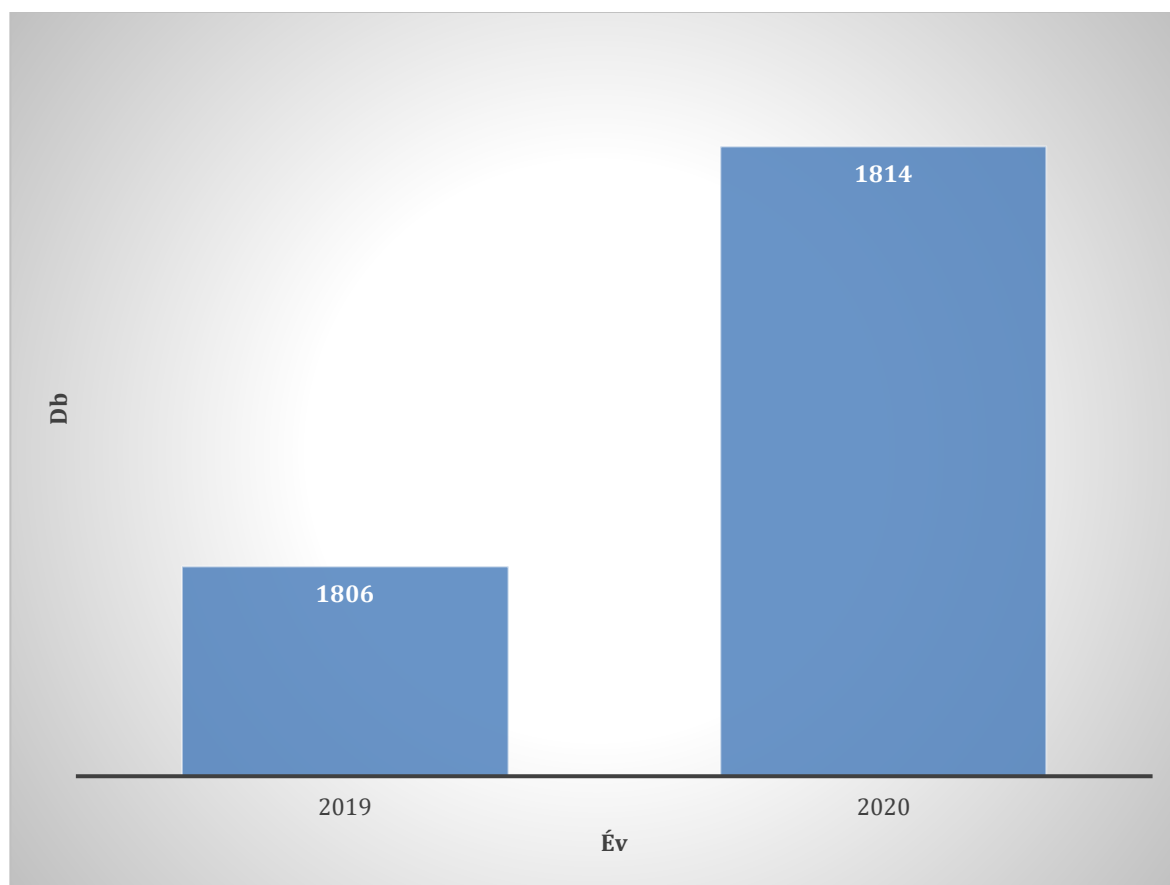
Ezért kell a településen minél nagyobb figyelmet fordítani az ipari park létrehozására, amivel együtt a K+F tevékenységeket is bővíteni lehetne, ezáltal a képzett fiatalok nem kényszerülnének a város elhagyására. Az új zöldmezős Ipari Park megvalósításával a város rendelkezik fejlett üzleti infrastruktúrával, jelentős az inkubációs tevékenység a településen, és emellett megjelenő kutatás-fejlesztési potenciál segíti a város gazdaságának növekedését. Így az üzleti környezet (az Ipari Park kialakítása új 40-50 hektáros zöldmezős önkormányzati

területen) és a közlekedés fejlesztése (M8, iparvágányi megközelítés kialakítása, alapinfrastruktúra kialakítása) hozzájárul az új befektetések városba településéhez, amely kiemelkedő jelentőségű a foglalkoztatás és az egypólusú gazdasági hálózati szerkezet kiegyensúlyozása, a város gazdaságának diverzifikálása és a szélesebb munkaerő-piaci kínálat kialakítása szempontjából. A város gazdasági szerkezetében a primer és terciér szektor (mezőgazdaság, szolgáltatás) a legjelentősebb, de kezd megjelenni a szekunder szektor (ipar) is, ami komoly versenyelőnyt fog jelenteni a városnak.

A városban magas színvonalú szakoktatás folyik, tehát szakképzés piaci igényekhez igazítása megvalósul, ami szintén elősegíti az ipari park fejlesztését a városban. Az ipar mellett más gazdasági ágazatok is erősödnek, elsősorban az idegenforgalom. A vonzó épített és természeti környezet, a látogatóbarát turisztikai attrakciók, a pezsgő kulturális élet, élményeket kínálnak a turisták számára. A vendégéjszakák számának folyamatos növekedése jelzi, hogy Heves Városa sikeresen kapcsolódik be a térség turisztikai folyamataiba.

9. ábra: Regisztrált vállalkozások száma 2019-2020

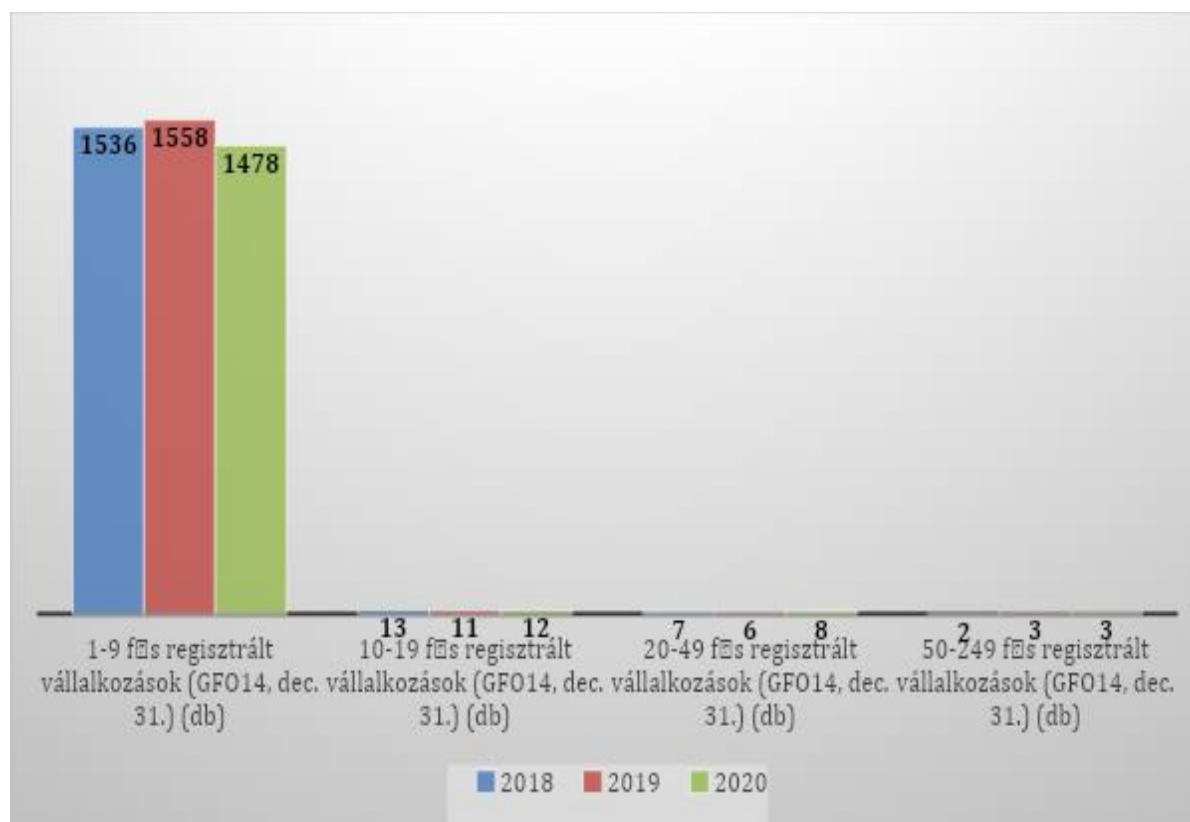
Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

2019 és 2020 között a regisztrált vállalkozások száma Heves városában nem nagymértékben, de növekvő tendenciát mutatott. Mindösszesen 8 darabbal nőtt a regisztrált vállalkozások száma. Mivel 2019 év végén megjelent a Covid járvány így sajnos nemcsak a városban, de az egész országban az volt a jellemző tendencia, hogy a vállalkozások inkább bezárnak, mintsem hogy újak jöjjenek létre, ez magyarázhatja ezt a nagyon kis mértékű növekedést.

10. ábra: Regisztrált vállalkozások száma méret szerint 2018-2020

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

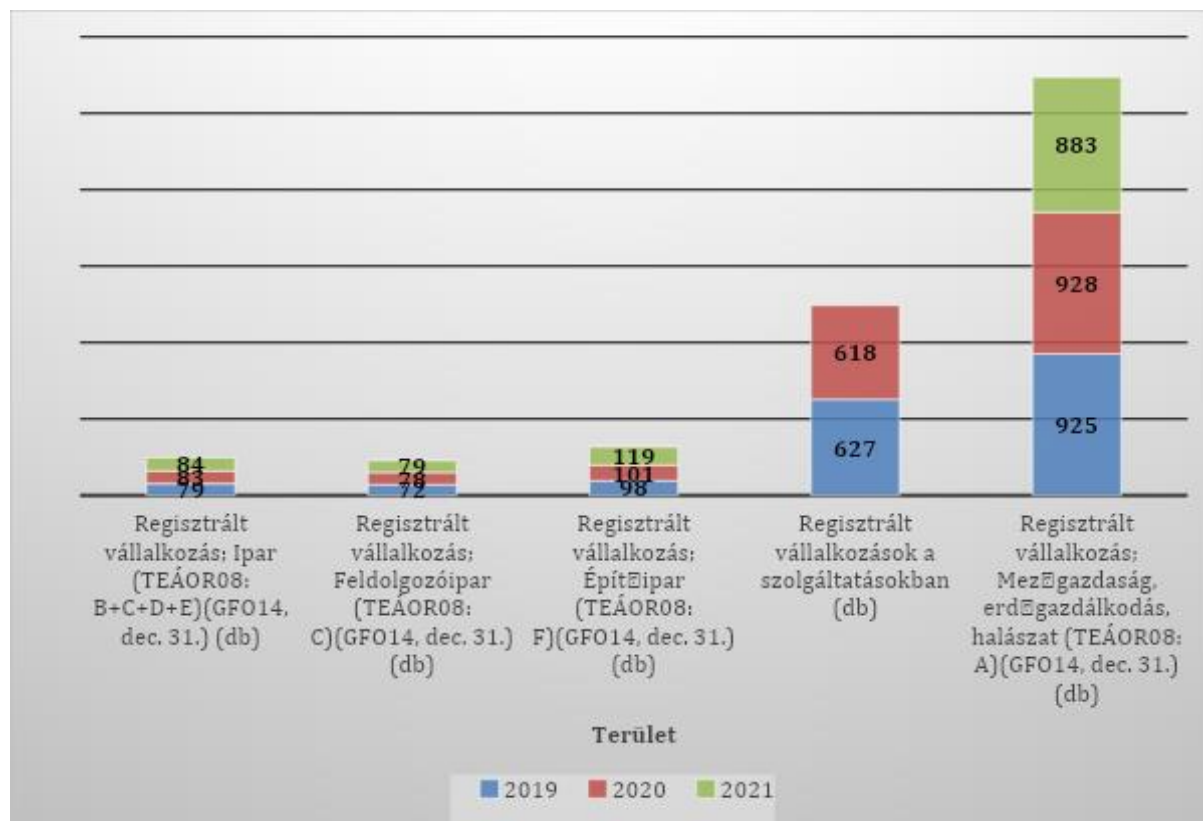

A városban működő vállalkozások legnagyobb része 1-9 fős, mint az elején is említettem a városban leginkább a kisvállalkozások vannak jelen és azok is foglalkoztatják a városban munkát vállalók döntő többségét. Ezeknek a vállalkozásoknak a száma 2018 és 2020 között csökkent, 2019 és 2020 között egy nagyobb csökkenést lehetett megfigyelni, amit a Covid járvány okozta korlátozások és szigorítások következményeként is lehet értelmezni.

Több vendéglátó és szórakozóhely is bezárni volt kénytelen ebben az időszakban. 50-249 fős vállalkozás nagyon kis számban működik a városban, mindösszesen 2018-ban 2 majd 2019-2020-ban 3 db. 20-49 fős vállalkozásból is nagyon kevés működik a városban és csak egy kevéssel több 10-19 fős.

11. ábra: Regisztrált vállalkozások száma terület szerint 2018-2020

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

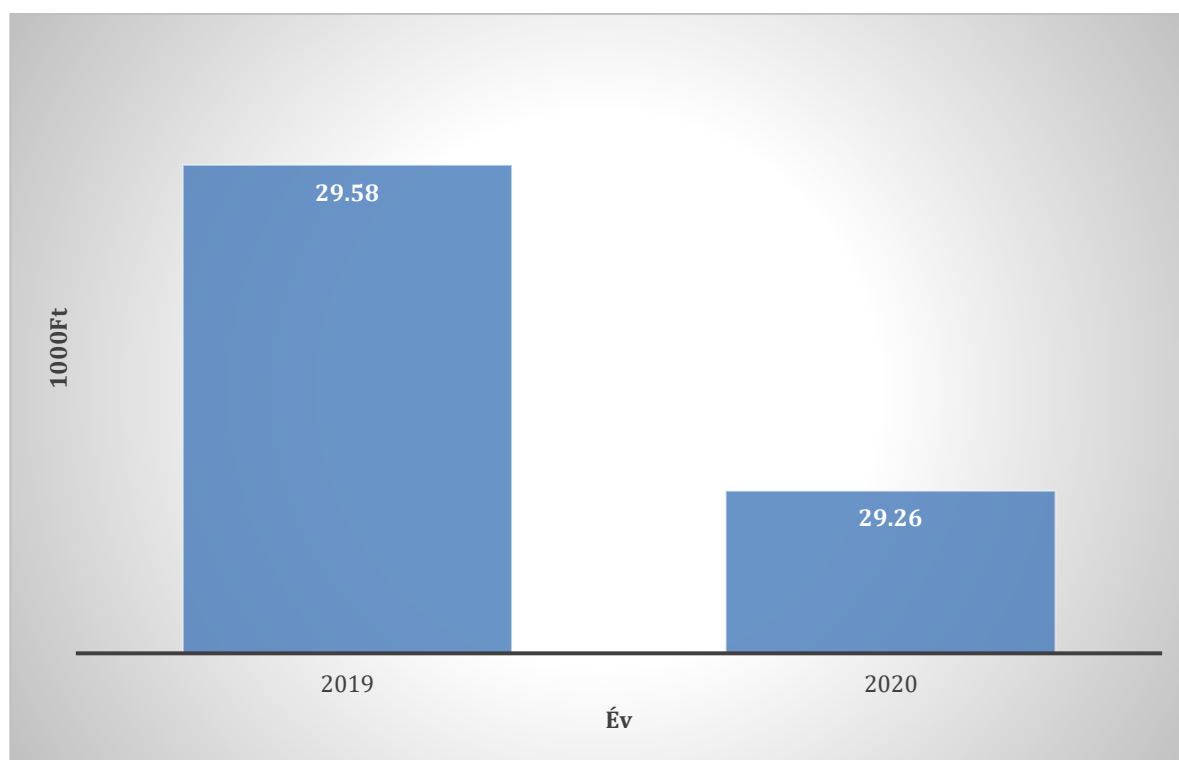
A regisztrált vállalkozások működési területeit tekintve Heves városában 2019-ben 2020-ban és 2021-ben a mezőgazdaság területén működött a legtöbb regisztrált vállalkozás, mindösszesen 2019-ben 925 db, 2020-ban 928 db és 2021-ben 883 db, a város körül nagyon nagy számban van telepítve gyümölcsös, a gyengébb minőségű homokos területeken, ahol nagyon magas szinten folyik a gyümölcstermesztés, éppen ezért a városban található egy hűtőház is, ami a városi gazdáknak egy jelentős versenyelőnyt ad plusz egy még jobb alkupozíciót jelent a piacon a feldolgozókkal és kereskedőkkel szemben. A Hevesi dinnye is országos hírű, már nagyon hosszú idő óta sok helyi gazdálkodó keresi a kenyerét a dinnye termesztéséből.

Ezen kívül jó minőségű földek is találhatók a város körül, ahol bármilyen ipari növényt könnyen lehet termeszteni. A második legnagyobb számban jelen levő regisztrált vállalkozások a szolgáltatás területén működnek a városban, mindösszesen 627 db 2019-ben és 618 db 2020-

ban, a Covid járvány negatív hatásai ezt a területet érintette a leginkább. A harmadik legtöbb regisztrált vállalkozás az építőiparban működik a városban. 2019-ben 98 db, 2020-ban 101 db, majd 2021-ben már 119 db építőipari vállalkozás volt regisztrálva a városban, ez a növekedés köszönhető az állam által támogatott nagy mennyiségű építkezés megjelenésének. Az építőipart követi a feldolgozóipari és ipari tevékenységet végző regisztrált vállalkozások száma a városban, ezen két területen működő vállalkozások száma majdnem megegyezik egymással, ezen a két területen működik a legkevesebb regisztrált vállalkozás Hevesen, amit ha erősítene a város nagyon nagy fejlődést jelentene számára.

12. ábra: Iparüzési adó bevétele egy lakosra, 1000 Ft (2019-2020)

Forrás: (KSH adatai alapján, saját számítás, 2022.)

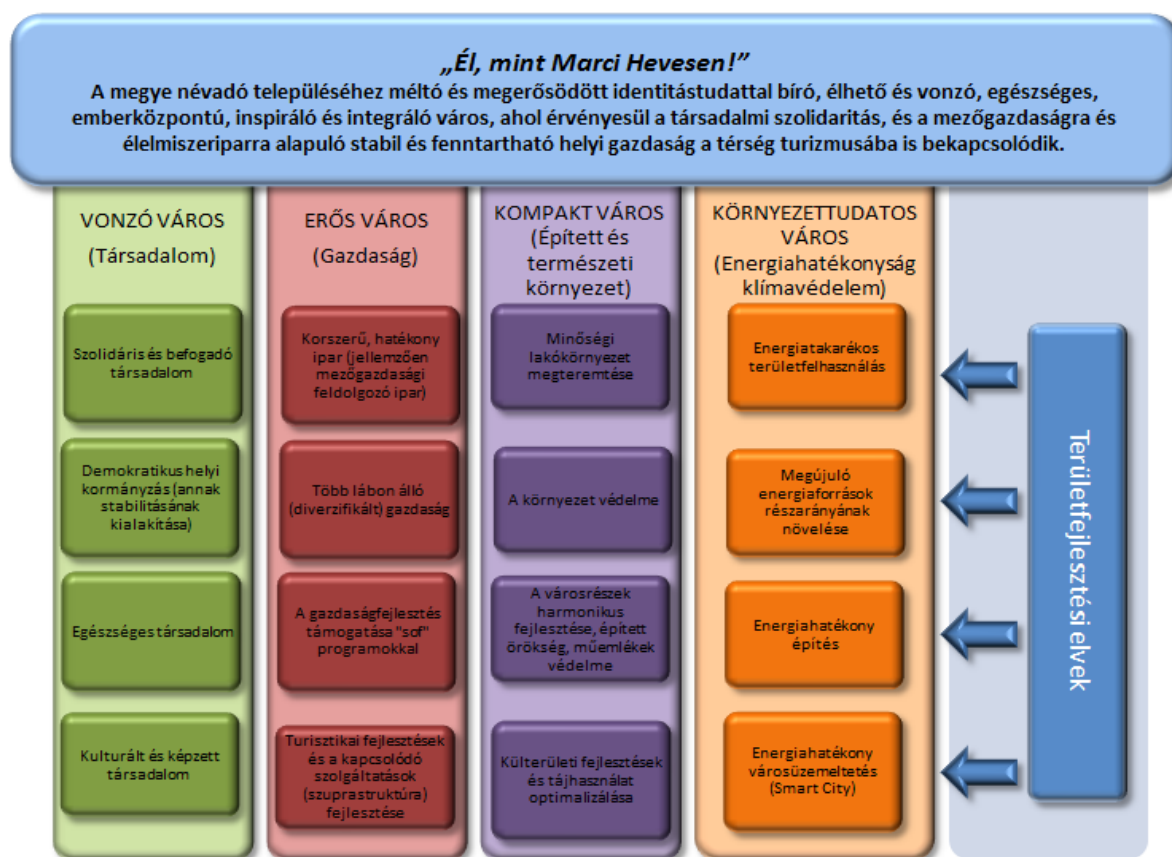
A helyi iparüzési adót két évben vizsgáltam, 2019-ben és 2020-ban, a 2019-es bevétel kicsivel több volt, mint a 2020-as, 2019-ben 29580 Ft volt egy lakosra, 2020-ban pedig 29260 Ft, ez egy körülbelül 1 %-os csökkenést jelent, amit szintén a Covid járvány hatásaival vonnék párhuzamba.

5.7 Heves város fejlesztési koncepciója

A város fejlesztési stratégiája és hosszú távú koncepciója pénzügyileg uniós forrásokra alapoz és ebből szándékozik fedezni a városában a 2014-2023 közötti fejlesztési beruházásokat.

13. ábra: Fejlesztési stratégia (2021)

Forrás: (IVS, 2021.)

Heves Város tervezett jövőképe érdekében az átfogó célokhoz részcélok kerültek kijelölésre, a részcélok az átfogó célok elérését segítő stratégiai területek, melyek az alábbiak:

1. A „VONZÓ VÁROS” átfogó célhoz rendelt részcélok

- Szolidáris és befogadó társadalom
- Demokratikus helyi kormányzás
- Egészséges társadalom

- Kulturált és képzett társadalom.

2. Az „ERŐS VÁROS” átfogó célhoz rendelt részcélok

- Korszerű, hatékony ipar (jellemzően mezőgazdasági feldolgozóipar)
- Több lábon álló (diverzifikált) gazdaság
- A gazdaságfejlesztés támogatása "soft" programokkal
- Turisztikai fejlesztések és a kapcsolódó szolgáltatások (szuprastruktúra) fejlesztése.

3. A „KOMPAKT VÁROS” átfogó célhoz rendelt részcélok

- Minőségi lakókörnyezet megteremtése
- A környezet védelme
- A városrészek harmonikus fejlesztése, épített örökség, műemlékek védelme
- Külterületi fejlesztések és tájhasználat optimalizálása.

4. A „KÖRNYEZETTUDATOS VÁROS” átfogó célhoz rendelt részcélok

- Energiatakarékos terület-felhasználás
- Megújuló energiaforrások részarányának növelése
- Energiahatékony építés
- Energiahatékony városüzemeltetés (Smart City)

Heves központi problémája, hogy stagnáló város, mely arra utal, hogy a város az utóbbi években, az előző 2011-ben elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégiában megfogalmazottakhoz képest jelentős fejlődést, változást nem tudott produkálni. Az előző támogatási ciklusban több projekt is megvalósult, ezek hatására a közszolgáltatások színvonala emelkedett (utak felújítása, távolsági buszpályaudvar kiépítése, városközpont funkcióbővítő felújítása, ivóvízminőség javítása, iskolák bölcsődék szolgáltatásának a fejlesztése). De ennek ellenére számos olyan gazdasági és társadalmi mutatókkal bír a város, melyek révén elmaradott térségeknek tekinthető, a városrészek közötti lemaradás növekedett. A felvázolt problémák megoldásaként célok kerültek kialakításra célfa formájában.

5.8 Heves város stratégiai fejlesztési céljai

A 2021-ben készített IVS-ben összesen 4 átfogó stratégia és 10 rész cél került megfogalmazásra, amelyek közül én 1 átfogó stratégiát és 5 rész célt emeltem ki. A város fejlesztésével kapcsolatosan ezeket tekintem legrelevánsabbaknak kutatási céloommal.

Átfogó stratégia: Gazdasági stabilitás elérése

A településen az országos átlagot meghaladó a munkanélküliek aránya. Ennek csökkentése érdekében fontos lenne a munkahelyek számának bővítése. A munkanélkülieken belül magas az alacsony végzettséggel rendelkezők aránya, ezért olyan munkahelyeket kell létesíteni a városban, melyeknek a munkaerő kínálatához illeszkedik. A jó adottságokkal rendelkező mezőgazdasági gyümölcsstermesztésre épülő feldolgozó ipar kiépítése, továbbá a kertészeti ágazat bővítése erre alkalmas lenne, mivel a településen működő vállalkozások nagy része mezőgazdasági területen működik. A mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar kiépítése növelné a szektor jövedelmezőségét. Az Önkormányzat célja a gazdasági környezet fejlesztése. Új ipari területek megvásárlása lehetőséget jelentene új nagyobb ipari cégek betelepülésére. Ez a stratégiai cél megvalósulása, sok új munkahely létrejöttét eredményezné, ami által új munkalehetőség is elérhető lenne a városban. Ez szerepet játszhat abban is, hogy a fiatal szakképzett munkaerő el tudjon helyezkedni, csökkentve ezzel az elvándorlást és emelve az itt élő emberek életszínvonalát.

Rész célok

1. Feldolgozóipar kiépítése

Nem elég a gazdáknak a városban csak az alapanyagelőállításra koncentrálni, mivel hozzáadott értékkel sokkal magasabb profitot tudnak realizálni és a meglévő területüket sokkal jobban ki tudják használni. Ez egyfajta kitörési pontot is jelenthet a gazdák számára. A városban és környékén található gyümölcsösök, kertészetek biztosítanak ehhez az alapanyagot. Az agrártermék versenyképességét nagyban növeli a minél magasabb szintű és minőségű feldolgozottság. A mikro-és kisméretű élelmiszer feldolgozóknak jelentős szerepük van a helyi, járási ellátásban és a foglalkoztatásban. Az adott iparág munkaerő keresleti igénye az alacsony képzettségű, betanított munkaerő. Ezért képes lenne a magas számú képzetlen munkaerő foglalkoztatására. A helyi gazdaságok elérhetik azt az áttörést, hogy a helyben, magas színvonalon előállított és feldolgozott termékeknek jelentős szerepük legyen a piacon. A megerősödéshez a megfelelő marketingtevékenység elengedhetetlen.

2. *Ipari park kialakítása*

A Hevesi járás az ország egyik leghátrányosabb helyzetű járásának számít, ahol nagy igény van minél több munkahely-teremtő beruházásra. A megoldás alappillére lehet a hevesi ipari park fejlesztése. Az ipari terület vásárlása és annak infrastrukturális fejlesztése vonzó feltételeket jelenthetne a betelepülni szándékozók számára, de ehhez elengedhetetlen lenne befektetéseket ösztönző programcsomag kialakítása. Az ipari cégek jelenléte a városban jelentős javulást eredményezne az elvándorló képzett fiatal munkaerő helyben tartásában, a helyi középfokú képzési intézmény által kibocsátott szakképzett munkaerő foglalkoztatásához, új munkahelyek létrehozásához.

3. *Közlekedési hálózat korszerűsítése*

Elsősorban a közúthálózat fejlesztése, valamint a bel- és külterületi utak állapotának javítása, járdák kiépítése szükséges. A várost elkerülő út kiépítésének lehetősége lehetővé tenné, hogy a tranzitforgalom ne a városon keresztül haladjon át, hanem a településen kívül, ezzel lényegesen csökkentve a zaj, rezgés és légszennyezettséget, valamint a zsúfoltság kialakulásának lehetőségét.

4. *Középületek felújítása, energiahatékonyságának növelése*

Elsősorban a középületeknek az energia hatékonyságát kellene fokozni, amit a megújuló energiaforrások felhasználásának növelésével tudnának elérni. Az uniós célok és elvárások, s ezzel összefüggésben a rendelkezésre álló források, és a környezet állapotával szemben erősödő általános társadalmi elvárások az energiagazdálkodást a fejlesztések fókuszába állítják. Ezzel csökkenteni lehetne az energiafüggőséget, aminek a jelentőségét a mindennapi életben egyre jobban érzékeljük. Heves és térsége kiváló adottságokkal rendelkezik a megújuló energiaforrásokban. A napsütéses órák magas száma és besugárzott napenergia mennyisége napelemes és napkollektoros rendszerek telepítéséhez jó adottságot biztosít.

5. *Társadalmi integráció növelése*

A településen jellemző az elöregedés, az elvándorlás és az elszegényedés problémája, ezeknek a problémáknak a mérséklését kellene a középpontba állítani, hogy egy iztonságos, gazdaságilag életképes és élhető vidéki környezet legyen jellemző a városban. A település vonzerejét tovább növeli a településképp vonzerejének növelése, mint például özterületek, parkok, játszóterek, piacterek, könyvtárak fejlesztése. Ezek elősegítik a településképp

javítását, a vonzó élhető városkép kialakítását illetve növelik a lakosság elégedettségi szintjét. A települést infrastrukturálisan olyan helyzetbe kell hozni, hogy az ott élők komfort fokozata növekedjen, helybemaradásuk feltételei adottak legyenek. A városban a hátrányos helyzetű lakók integrálódási folyamat elősegítése elengedhetetlen folyamat a a szegregációs helyzetből eredő problémák felszámolásához. A roma lakosság felzárkóztatása, tartós munkához juttatásuk hosszú távra elhúzódóan komoly erőfeszítéseket igényel.

Figyelembe véve a város IVS-ében megfogalmazott fejlesztési irányokat a fejlesztések megvalósulásához akcióterületeket szükséges kialakítani. Az akcióterület olyan fizikailag összefüggő terület, melyen térben koncentráltan, egymással összehangolva valósulnak meg projektek. Az összehangolás a projektek tartalmára, és a megvalósítás ütemezésére, a különböző szereplők közötti együttműködésre egyaránt kiterjed. Mindezek alapján a város 5 különálló **akcióterületre** bontható:

1. Városmag akcióterület
2. Települési alközpont akcióterület
3. Újtelep akcióterület
4. Pusztacsász akcióterület
5. Alátka külterületi akcióterület.

Vizsgálatai eredményeimmel összhangban ezen fejlesztési akcióterületek összessége jól reprezentálja a város jövőbeli ténylegesen megvalósítható fejlesztési irányait, így a SWOT elemzésben kialakított részek megfelelő formában mutatják be a tényleges területi állapotot.

5.9 Heves város SWOT analízise, operatív javaslatok

Erősségek	Gyengeségek
• Infrastruktúra magas színvonala • Kedvező fekvés, autópálya közelsége • Szolgáltatások széles kínálata • Oktatási intézmények magas száma • Ipari szennyezés mértéke alacsony • Magas színvonalú mezőgazdasági tevékenység	• Ipari tevékenység alacsony szintje • Magas a munkanélküliek száma (nagyreszük képzetlen) • Primer szektor túlsúlya • Szekunder szektor hiánya (feldolgozóipar a gyümölcságazatban) • Integráció hiánya

• Jó minőségű termőföldek	
Lehetőségek	Veszélyek
• Ipari park kiépítése, fejlesztése • Szekunder szektor erősítése (gyümölcs) • Szakképzett munkaerő optimalizálása • Turisztikai lehetőségek fejlesztése	• Előregedő társadalom • Magas az elvándorlás szintje • Szegregációs szint magas • Kvalifikált népesség elhagyja a várost • Alacsony jövedelmek

Forrás: IVS 2021 alapján, saját szerkesztés, 2022.

6 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

1. Iskolák, óvodák körüli parkolóhelyek létesítése

A városban található iskolák, óvodák környezetében nem találhatóak megfelelő számban parkolóhelyek, amik nagyon nagy baleset veszélyt jelentnek mind az iskolába járó gyerekekre, mind pedig az úton haladó forgalomra. Ennek a problémának a megoldása sajnos sok év alatt sem sikerült a város vezetésének. Ez a probléma leginkább a 2-es számú óvodát és iskolát érinti, melyek egy úton találhatóak egymástól párszáz méterre, tehát egy együttesen épített közös parkoló megoldás tudna lenni mindkét intézmény részére.

1. A város elhagyatott részein a burkolt utak hosszának növelése

A város azon részein, ahol főként szegregáció él, az utak nagy része burkolatlan állapotban van a mai napig. Az ott élő emberek számára ez mindennapi kihívásokat jelent, főleg az esősebb időszakokban. Ezeken a napokon a gyerekek az iskolább önhibájukon kívül piszkos ruhában érkeznek. A város ezen területeinek fejlesztéséhez ez lenne az első lépés.

2. Szórakozóhelyek, közösségi helyek hiánya

Heves városában sajnos a Covid járvány hatására több szórakozóhely is bezárta kapuit és a mai napig nem nyitottak újra. Ennek következtében a helyi fiatalságnak nincs lehetősége a városban

szórakozni, közösséget építeni és együtt lenni, az egyetlen alkalmas hely a sportcsarnok a városban és annak büféje, de sajnos ott nagyon kicsi a hely és mégsem tud pótolni egy rendes szórakozóhelyet.

3. Helyi piac fejlesztése

Heves városának központjában található a piac, ami minden szerdán és szombaton van nyitva. Az elmúlt években történt részleges felújítás a piac területén, még hozzá létrejött egy kisebb nyitott csarnok, ahol az árusok kényelmesen tudják értékesíteni a termékeiket, azonban a legtöbb árus fedetlen környezetben kénytelen árulni, amit a csarnok további bővítésével orvosolni lehetne és a vásárló közönség is sokkal jobb körülmények között tudna vásárolni, mely valószínűleg több embert is vonzana.

4. Smart fejlesztések

A városban nagyon nagy az átmenő forgalom, mivel keresztül halad rajta a 31-es számú út, a főúton, ezáltal a zebrákon nagyon veszélyes az áthaladás, ezt a problémát okos zebrák kiépítésével lehetne orvosolni, ezáltal a gyalogosok is sokkal biztonságosabban tudnánk áthaladni a főúton. A legnagyobb szükség ezekre a zebrákra az iskoláknál és óvodáknál lenne, amik a főút mentén találhatóak, ilyen például a 2-es számú iskola és óvoda és az 1-es számú iskola. Ez a fejlesztés nagyon sok ember biztonságát szolgálná.

5. Szegregációs nyomás csökkentése

A városban és közvetlen vonzáskörzetében kialakult félperiférikus területek gazdasági elmaradottsága magával hozta a gravitációs zóna szegregációs problematikájának teljes tárházát. Ezen problémahalmaz megoldása nem halogatható, hiszen állami érdek a leszakadt társadalmi rétegek életminőségének javítása. Mindezeket figyelembe véve szükségesnek látom speciális oktatási programok fejlesztését, infrastrukturális fejlesztések megvalósítását, egyedi munkaerőpiaci programok kidolgozását. Ezek segítségével hosszú távon elindulhat egy olyan fejlesztési irány, ami lehetőséget biztosíthat a szegregáció csökkenésére.

7 ÖSSZEFOGLALÁS

A stratégia középtávú tervezési dokumentum, célja a településfejlesztés szempontjainak érvényesítése, a stratégiai tervezési módszer alkalmazásával a fejlesztési irányok egyértelmű kijelölése, illetve ezek alapján konkrét beavatkozások meghatározása a település fejlődését elősegítő célrendszer mentén. Fontos, hogy a fejlesztési elképzelések a település különböző szereplőinek – a város önkormányzata, a közszféra intézményei, a gazdasági szereplők, a civil szervezetek és a lakosság – bevonásával, társadalmi konszenzus eredményeképpen kerüljenek kijelölésre, ezért a partnerség elve kifejezetten érvényesüljön.

A stratégia céljainak lehatárolása többek között a megalapozó vizsgálat alapján készült, amihez különböző (statisztikai, önkormányzati és intézmények által szolgáltatott) adatbázist használtunk fel. Összefoglalóan megállapítható, hogy Heves Integrált Településfejlesztési Stratégiája egy középtávú célrendszer, mely a város- és városrészeinek következő évekre vonatkozó fejlesztési irányait határozza meg.

Heves Város Önkormányzata városfejlesztési tevékenysége során arra törekszik, hogy az EU által finanszírozott, elérhető legtöbb támogatási forrást mozgósítani tudja a város kiegyensúlyozott fejlődése érdekében. Az önkormányzat célja a városrészi célok teljesítéséhez kapcsolódó projektek maradéktalan végrehajtása – ezáltal a városon belüli területi különbségek csökkentése. Mindezek mellett a konkrét, gyakorlati beavatkozásokat térbelileg központosítottan, földrajzilag jól körülhatárolható területeken kell végrehajtani a valódi hatásosság érdekében. Ennek megfelelően a városfejlesztés során a tevékenységeket akcióterületekre kell összpontosítani, amelyek a városfejlesztés funkcionális magjaiként szolgálnak.

Heves város hosszú távú célrendszere a fordulatot igénylő területekre és a lehetséges kitörési pontokra irányul az alábbiak szerint:

- Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés megteremtése.
- Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom kialakulása.
- Természeti erőforrásai fenntartható használata, értékei megőrzése és környezet védelme.
- Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet kidolgozása.

A vizsgált település összességében számos endogén erőforrással rendelkezik, amik vizsgálatát fontosnak ítélem, hiszen többük esetében hiányos ezek hasznosítása

- Ilyen a város és térségnek kiváló agrár adottságai ellenére a mezőgazdasági termékfeldolgozás szinte teljesen hiányzik, ennek fejlesztése elengedhetetlen a foglalkoztatás bővítése érdekében. Jók a megújuló energiahasznosítás feltételei, de ezek kihasználása kezdetleges.
- A térség gazdasági fejlődésének egyik legnagyobb gondja a gyenge iparosodottság. A befektetők számára vonzó befektetési és fejlesztési környezetet kell kialakítani. Ezt segítheti, hogy a Hevesi járás része a Kormány által meghatározott szabad vállalkozási zónáknak.
- Az életfeltételek és a helyi gazdaság javításával egyidejűleg kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a fiatal generáció a vidéki térségekben maradjon. A térségben nagyarányú a szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi réteg. A mélyszegénységben élő, illetve roma társadalmi integrációs törekvések sikeréhez szükséges egyéni és közösségi kompetenciák megszerzése érdekében fontos, hogy megteremtsük az összhangot a különböző helyi képzések és a foglalkoztatás lehetőségei között. A szociális felzárkóztatás, a mélyszegénység kezelése, a társadalmi lejtőn való lecsúszás megállítása, a demográfiai feszültségek kezelése a képzési programok mellett önsegítő, közösségfejlesztő, közmunka- és egyéb foglalkoztatási típusú programokkal, valamint szociális és egészségügyi fejlesztések segítségével valósulhat meg.
- Kiemelten fontosnak tartom az ökoturisztikai fejlesztését, összhangban a természeti, környezeti terhelhetőségnek megfelelő aktív turizmus fejlesztésével.

Mindezek alapján a fejlesztési irányok kidolgozása segíthet enyhíteni a vizsgálatomban bemutatott városi problémákat. Heves további fejlődése szempontjából a megfogalmazott fejlesztési célok, irányok és programok rögzítése megoldást jelenthet és kulcsfontosságú feladat.

Ezek a gazdasági stabilitás megteremtése, a hatékony közszolgáltatási rendszer kialakítására történő törekvés, a turisztikai potenciál hasznosítása, a társadalmi integráció elérése. Ezek a célok komplex megoldást nyújtanak a településen tapasztalható szolgáltatási, infrastrukturális környezetben meglévő területi, valamint társadalmi különbségek csökkentésére, a munkanélküliség mérséklésére. Hosszú távon hozzájárul a biztonságos és élhető lakókörnyezet biztosításához.

A város pozícionálása szempontjából (mind gazdaságfejlesztési, mind turisztikai, mind járásszékhely funkciókat illetően) kiemelt fontossággal bír a város – és térségmarketing. Jelenleg a város turisztikailag ismeretlen. Térségmarketing szempontjából a Tisza-tó közelsége jelenthetne bekapcsolódási feltételt. A nagy hagyományokkal rendelkező hevesi kézműves termékek népszerűsítése, kézműves vásárokon, fesztiválokon, kiállításokon való megjelenése ismertebbé teheti a várost. A hálózatépítés, a folyamatos kommunikáció, az érintettek számára kommunikációs felületek biztosítása mind olyan lehetőséget jelent, amelyek gazdagítják a fejlesztési elképzelések megfogalmazását.

Vizsgálataim alapján megfogalmazható, hogy a gazdasági szereplőkkel való együttműködés, különösen a mezőgazdaság és élelmiszergazdaság területén bír stratégiai fontossággal, ahol az önkormányzat valódi integrátor szerepkör betöltését kívánja elérni. A város aktív kezdeményezője a termelési és fogyasztási szövetkezetek létrehozásának, ez ügyben önkormányzati döntések születtek.

Elemzéseim alapján is jól látható, hogy a város törekszik, hogy a természeti és épített környezet megóvása érdekében intézkedéseket tegyen. Ennek részeként évek óta a városi parkokat a közmunkaprogram keretében gondozzák, és a városi kertészetben megtermelt virágok kerülnek kiültetésre. A kertészetben keletkezett zöld hulladék, nyesedék hasznosítását is megoldják, helyben történő, komposztálással, ami a talajerő utánpótlást is elősegíti. A lakosság körében programot, ösztönző rendszert, tanácsadó szolgáltatást dolgoztak ki a komposztálás elterjesztésére, amelynek eleme a házi komposztálók kiosztása. A program sikeres megvalósítása a kommunális hulladékokba kerülő szerves anyag tartalmát is csökkenti, mely a települési szilárdhulladékok fejlesztési stratégiájának egyik alapja.

A város életében fontos tényező a környezetvédelem fejlesztése. Az önkormányzat vezető és irányító szerepet tölt be a környezet megóvása érdekében oktatási, szemléletformálási eszközökkel. Az önkormányzat oktatási és kulturális intézményi hálózatán keresztül a keletkező hulladékmennyiség csökkentését szolgáló, nevelési és szemléletformálási programokat teljesít. Az iskolákban és óvodákban évente szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő oktatóprogram, karácsonyfagyűjtő akció, általános iskolások számára vetélkedősorozat kerül megszervezésre a szelektív hulladékgyűjtés témakörében.

Mindezen tényezők is jól mutatják, hogy a vidék él és élni akar, így a tervezett fejlesztések alapjaiban befolyásolhatják ezen területek jövőjét és stratégiai irányait, így vizsgálatom folytatása, elemzéseim mélyítése fontos tényező lehet a város életében.

8 IRODALOMJEGYZÉK

1. Áldorfai Gy., Topa Z. (2015): Helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés. Szemelvénygyűjtemény, SZIE GTK Gödöllő, 2015.
2. Bajmóczy Z. (2011): Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe. JATEPress, Szeged, 2011.
3. Bakler Cs. (2013): Centrum periféria viszonyok a világgazdaságban. TDK dolgozat, 2013.
4. Balcsók, I. Baranyi, B. Dancs, L. (2000): Határmentiség és a határon átnyúló kapcsolatok jellemzői az Északkelet-Alföldön. OTKA kutatás zárótanulmány. 2000.
5. Beluszky, P. (1967). ie Kleinhandelszentrum Ungarns and ihre Anziehungsbereiche. Acta Geographica Debrecina, 80–82. Debrecen.
6. Benedek, J. (2006): Területfejlesztés és regionális fejlődés. Tér és Társadalom, 21 (2). pp. 147-150. ISSN 0237-7683
7. Christaller, W. (1993). *Die zentralen Orte in Süddeutschland*. Fischer, Jena.
8. Czene-Ritz. (2010). Forrás: https://www.researchgate.net/figure/The-tools-of-local-economic-development-Source-Czene-Ritz-2010_fig1_306931443
9. Czene Zs., Ricz J. (2010): Területfejlesztési füzetek 2. Helyi gazdaságfejlesztés – Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok. [Regional development brochure – Local economic development – broucher of ideas, best practices.] Budapest. pp. 25-26.
10. Enyedi Gy. (1988): A városnövekedés szakaszai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1988.
11. Horváth, E. (2007): A földrajzi centrum, és a periféria lehetséges lehatárolásai. Tér és Társadalom 21. évf. 2007/1.159-170.
12. Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS). Heves Város 2011, 2021.
13. Kokai, S. (2012): A reurbanizációs tér kisvárosainak jellemző Északkelet-Magyarországon. Településföldrajzi Tanulmányok, 2012/1.
14. Lados M. (1994): A városnövekedés szakaszai – urbanizációs ciklusok. In: Rechnitzer J. (szerk.): Fejezetek a regionális gazdaságtan tanulmányozásához. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs–Győr, 186–210.
15. Nemes Nagy J. (1996): Centrumok és perifériák a piacgazdasági átmenetben. Földrajzi Közlemények, l.sz. pp. 31-48.
16. Nemes Nagy J. (1998): A tér a társadalomkutatásban. Ember-Település-Régió, Budapest, 1998.
17. Uzzoli A. (2013): Az új városok kialakulása Európában. Szirmai V (szerk.) Csinált városok a XXI. század elején: Egy „új” városfejlődési út ígérete. Budapest: MTA

Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet, 2013. pp. 33-52.
(ISBN:978-963-7372-89-6)

18. Weclawowicz, G. és Nahoczky, Z. (1992) „A városok térbeni-társadalmi szerkezete Kelet-Közép Európában”, *Tér és Társadalom*, 6(3-4), o. 215–225. doi: 10.17649/TET.6.3-4.259.
19. www.dockplayer.hu
20. www.ec.europa.eu
21. www.heves.hu
22. www.sulinet.educaio.hu
23. www.wikipedia.hu

9 Ábrajegyzék

1. ábra: Heves város elhelyezkedése	19
2. ábra: Lakó és állandónépesség 2018-2022	23
3. ábra: Állandó népesség megoszlása 2019-2021.....	24
4. ábra: Nyilvántartott álláskereső számának változása 2019-2021.....	25
5. ábra: Munknélküliek megoszlásának változása 2019-2021	26
6. ábra: Lakásállomány 2019-2021	27
7. ábra: Közüzemi infrastruktúra 2019-2020.....	28
8. ábra: Internet előfizetések száma 2018-2021.....	29
9. ábra: Regisztrált vállalkozások száma 2019-2020	31
10. ábra: Regisztrált vállalkozások száma méret szerint 2018-2020	32
11. ábra: Regisztrált vállalkozások száma terület szerint 2018-2020	33
12. ábra: Iparüzési adó bevétele egy lakosra, 1000 Ft (2019-2020)	34
13. ábra: Fejlesztési stratégia (2021).....	35

10 MELLÉKLETEK

Fényképek Heves város vonzerőleltárából

Millenniumi emlékmű

Házipari Szövetkezet épülete

Sakk Múzeum

Római Katolikus templom

NYILATKOZAT

Dr. Káposzta József, egyetemi tanár **Farkas Fanni Anna** (hallgató Neptun azonosítója: **WVD4MK**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő, 2023. október 30.

---

belső konzulens

NYILATKOZAT

szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Farkas Fanni Anna
A Hallgató Neptun kódja: WVD4MK
A dolgozat címe: Heves város gazdasági fejlesztésének vizsgálata
A megjelenés éve: 2023
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023 év 11 hó 02 nap

Hallgató aláírása